

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matjaž Koštrun

NAČRTOVANJE VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI REPUBLIKE
SLOVENIJE ZA KRIZNO ODZIVANJE

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Matjaž Koštrun

mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

**NAČRTOVANJE VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI REPUBLIKE
SLOVENIJE ZA KRIZNO ODZIVANJE**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

ZAHVALA

Za izkazano pomoč pri izdelavi diplomskega dela se zahvaljujem polkovniku Ivanu Mikužu, podpolkovniku Samu Zanoškarju, majorju Antonu Kolarju, g. Dragu Napotniku in g. Marku Podobniku, ki so s svojimi strokovnimi ocenami, mnenji in predlogi obogatili nalogo.

Prav tako bi se rad zahvalil kapitanu korvete dr. Dušanu Marinčiču in kapitanu fregate mag. Gorazdu Bartolu, ki sta me usmerjala, bodrila in spodbujala pri pisanju naloge.

Iskreno hvala tudi vsem mojim najbližjim, še posebej Zdenki in Mitji za razumevanje in vzpodbujanje na zastavljeni poti do cilja.

NAČRTOVANJE VOJAŠKIH ZMOGLJIVOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KRIZNO ODZIVANJE

Eden od temeljnih in nepogrešljivih elementov vsake dobro organizirane dejavnosti je načrtovanje. To velja tudi za vsak obrambni sistem. Naloga obrambnega načrtovanja je z razpoložljivimi viri doseči postavljene cilje. Pričujoče delo opisuje obrambno načrtovanje in načrtovanje zmogljivosti v Natu, EU in Republiki Sloveniji. Vstop v evro-atlantske povezave pomeni za Republiko Slovenijo vstop v skupni sistem obrambnega načrtovanja in nov pristop k načrtovanju zmogljivosti. Koncept razvoja klasične vojaške organizacije se danes nadomešča s konceptom razvoja zmogljivosti za zagotavljanje kolektivne obrambe. Strateško okolje je vedno bolj kompleksno in zahteva celovito obrambno načrtovanje tudi v Republiki Sloveniji. Za večjo učinkovitost in kakovost obrambnega načrtovanja so potrebne spremembe. Spremembe vključujejo povezljivost nacionalno-varnostnih prvin, vzpostavitev mehanizma stalnega ocenjevanja virov ogrožanja ter načrtovanje civilnih zmogljivosti za podporo vojaških zmogljivosti.

Ključne besede: načrtovanje, zmogljivost, odzivanje, Republika Slovenija.

REPUBLIC OF SLOVENIA – CRISIS RESPONSE MILITARY CAPABILITY PLANNING

One of the basic and indispensable parts of every well organized activity is planning. That fact also applies to the defence mechanism of Republic of Slovenia. The goal of defence planning is to reach certain goals with sources that are at our disposal. In this study I am going to write about defence planning and force planning in NATO, EU and Republic of Slovenia. When Republic of Slovenia joined the euroatlantic pact it became a part of integrated sistem of defence planning and force planning. The concept of traditional military organization is being replaced with a new concept of joint collective defence. The complexity of modern strategic environment demands a complete defence planning also in the Republic of Slovenia. For efficient and quality defence planning there must be made some changes. Changes include the need to link national security requierments with a sistem of grading the potential threats and to incorporate the civilian capabilities into the military defence plan.

Key words: planning, capability, response, Republic of Slovenia.

KAZALO

1. UVOD	11
1.1 Opredelitev predmeta proučevanja	12
1.2 Cilji proučevanja	12
1.3 Hipoteze	13
1.4 Metodološki pristop	13
1.5 Struktura naloge	14
2. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	16
2.1 Načrtovanje	16
2.2 Obrambno načrtovanje	16
2.3 Vojaško načrtovanje	18
2.4 Zmogljivost	20
2.5 Vojaška zmogljivost	20
2.6 Kriza	21
2.7 Krizno upravljanje – krizni menedžment	21
2.8 Operacije kriznega odzivanja	22
3. OBRAMBNO NAČRTOVANJE IN NAČRTOVANJE SIL ZVEZE NATO	24
3.1 Splošno o načrtovanju zveze Nato	24
3.2 Proces obrambnega načrtovanja (Defense Planning) zveze Nato	25
3.2.1 Nosilci obrambnega načrtovanja zveze Nato	27
3.2.2 Področja obrambnega načrtovanja zveze Nato	28
3.3 Načrtovanje zmogljivosti	30
3.3.1 Proces načrtovanja zmogljivosti	30
3.3.2 Nosilci načrtovanja zmogljivosti zveze Nato	33
3.4 Načrtovanje vojaških zmogljivosti v podporo kriznemu odzivanju	34
4. OBRAMBNO NAČRTOVANJE IN NAČRTOVANJE SIL EVROPSKE UNIJE	36
4.1 Evropska varnostna in obrambna politika	36
4.2 Načrtovanje zmogljivosti EU	37
4.2.1 Vsebina globalnega cilja	38
4.2.2 Bojne skupine EU	39
4.3 Načrtovanje vojaških zmogljivosti EU	39
4.3.1 Proces razvoja vojaških zmogljivosti	39

4.3.2	Nosilci načrtovanja vojaških zmogljivosti v EU	40
4.3.2.1	Politično-varnostni odbor Evropske unije	40
4.3.2.2	Vojaški odbor Evropske unije	41
4.3.3	Vojaški štab Evropske unije	42
4.3.4	Načrtovanje vojaških zmogljivosti v podporo kriznemu odzivanja	43
4.4	Primerjava obrambnega načrtovanja in načrtovanja sil zveze Nato in EU	44
5.	OBRAMBNO NAČRTOVANJE IN NAČRTOVANJE SIL V REPUBLIKI SLOVENIJI	47
5.1	Obrambno načrtovanje in obrambna politika RS	47
5.1.1	Normativne podlage za obrambno načrtovanje	48
5.1.2	Proces obrambnega načrtovanja v RS	48
5.1.3	Nosilci obrambnega načrtovanja v RS	50
5.1.4	Vloga Slovenske vojske v procesu obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti	53
5.1.5	Načrtovanje zmogljivosti	55
5.1.5.1	Ocena tveganja in ogrožanja	55
5.1.5.2	Strateški pregled obrambe	56
5.1.5.3	Dolgoročni obrambni plan	57
5.1.5.4	Predlog zmogljivosti	57
5.1.5.5	Smernice za izdelavo Srednjeročnega programa (SOPR)	58
5.1.5.6	Srednjeročni program (SOPR)	58
5.1.6	Dejavniki, ki vplivajo na načrtovanje zmogljivosti v Republiki Sloveniji	60
5.1.6.1	Raven ambicij	60
5.1.6.2	Viri ogrožanja	60
5.1.6.3	Viri za zagotavljanje zmogljivosti	61
5.2	Vojaško krizno načrtovanje v Republiki Sloveniji	62
5.2.1	Operativno načrtovanje	62
5.2.2	Načrtovanje uporabe	64
5.3	Ocena prilagojenosti procesa načrtovanja vojaških zmogljivosti za krizno odzivanje RS v odnosu do zveze Nato in EU	65
6.	CELOVITOST OBRAMBNEGA NAČRTOVANJA V REPUBLIKI SLOVENIJI	67
7.	ZAKLJUČEK IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ	72
8.	VIRI	76

SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 3.2.1: »Proces obrambnega načrtovanja v Natu«.....	27
Slika 3.2.2.1: »Področja obrambnega načrtovanja v Natu«.....	30
Slika 3.3.1.1: »Načrtovalni cikel Ciljev sil«.....	31
Slika 3.3.1.2: »Proces načrtovanja zmogljivosti v Natu«.....	32
Slika 4.3.1.1: » Proces načrtovanja zmogljivosti EU«	40
Slika 4.4.1: »Primerjava načrtovanja zmogljivosti Nato – EU«.....	46
Slika 5.1.2.1: »Načrtovalni horizont v MORS-u«	49
Slika 5.1.3.1: »Metodologija obrambnega načrtovanja MORS-a«	52
Slika 6.1: »Primerljivost med sistemom načrtovanjem zmogljivosti v preteklosti in sedanjosti«	67
Tabela 6.1: »Pristojnosti za obvladovanje kriz v RS«.....	68

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ACO – Allied Command Operations, *Zavezniško poveljstvo za operacije*

ACT – Allied Command Transformation, *Zavezniško poveljstvo za transformacijo*

CDO – Collective Defence Operations, *Operacij kolektivne obrambe*

CDM – Capabilities Development Mechanism, *Mehanizem za razvoj zmogljivosti*

CJTF – Combined Joint Task Force, *Koncept skupnih združenih namenskih sil*

CRO – Crisis Response Operations, *Operacije kriznega odzivanja*

DOP – Direktorat za obrambno politiko

DPC – Defence Planning Committee, *Odbor za obrambno načrtovanje*

DPQ – Defence Planning Questionnaire, *Vprašalnik o obrambnem planiranju*

DRP – Defence Review Proces, *Proces pregleda obrambe*

DRR – Defense Requirement Review, *Pregled obrambnih zmogljivosti*

ECAP – European Capability Action Plan, *Evropski akcijski plan razvoja zmogljivosti*

EDA – European Defence Agency, *Evropska obrambna agencija*

ESDP – European Security and Defence Policy, *Evropska varnostna in obrambna politika*

ESS – European Security Strategy, *Evropska varnostna strategija*

EU – European Union, *Evropska unija*

EUBG – EU Battle Group, *Bojna skupina EU*

EUMC – European Union Military Committee, *Vojaški odbor Evropske unije*

EUMCWG – European Union Military Committee Working Group, *Delovna skupina Vojaškega odbora Evropske Unije*

EUMS – European Union Military Staff, *Vojaški štab Evropske Unije*

EVOP – *Evropska varnostna in obrambna politika*

FG – Force Goals, *Cilji sil*

FP – Force Proposals, *Predlog ciljev sil*

GŠSV – *Generalštab Slovenske vojske*

HGQ – Headline Goal Questionnaire, *Vprašalnik za globalne cilje*

HLG – Headline Goal, *Globalni cilj*

HTF – Headline Goal Task Force, *Delovna skupina za doseganje globalnega cilja*

IMS – International Military Staff, *Mednarodni vojaški štab*

IS – International Staff, *Mednarodni sekretariat*

LOA - Level of Ambition, *Raven ambicij*

MC – Military Committee, *Vojaški odbor*

MORS – *Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije*

NAC – North Atlantic Council, *Severnoatlantski svet*

NATO – North Atlantic Treaty Organisations, *Organizacija Severnoatlantske pogodbe*

NRF – NATO Response Force, *Odzivne sile Nata*

PCC – Prague Capabilities Commitment, *Praška pobuda o zmogljivostih*

ReSDPRO – *Resolucija o splošnem dolgoročnem razvoju in opremljanju*

ReSVN – *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti*

RS – *Republika Slovenija*

SACLANT – Supreme Allied Commander Atlantic, *Vrhovni poveljnik zavezniških sil za Atlantik*

SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe, *Vrhovno poveljstvo zavezniških sil v Evropi*

SOP – *Strateški pregled obrambe*

SOPR – *Srednjeročni obrambni program*

SZVP – *Skupna zunanja in varnostna politika*

VOPRE – *Vojaško predstavništvo pri zvezi NATO in EU*

1. UVOD

Varnostno okolje 21. stoletja je zaznamovano z izzivi, viri ogrožanja, procesi, ki so v primerjavi s preteklim obdobjem dobili nekatere nove razsežnosti. Mednarodna skupnost je postavljena pred nove izzive, ki jih prinaša globalizacija, pred nove vire ogrožanja, ki že dolgo niso več samo vojaški. To so množične migracije, terorizem, organiziran kriminal, orožje za množično uničevanje, subverzivna dejavnost, onesnaževanja okolja, gospodarske blokade, energetske krize, informacijske oz. kibernetične blokade ali informacijsko oz. kibernetično delovanje, zdravstveno-epidemiološko ogrožanje ter naravne in druge nesreče. Tudi Slovenija je kot del mednarodne skupnosti izpostavljena takšnemu nestanovitnemu varnostnemu okolju ter posrednim in neposrednim virom ogrožanja. Zato je država postavljena pred pomembno nalogo načrtnega razvijanja ustreznih (obrambnih) zmogljivosti, s katerimi bo lahko v sistemu nacionalnega in mednarodnega sistema kriznega odzivanja zagotovila učinkovit odgovor na vse varnostne izzive, samostojno oziroma v sklopu mednarodnih povezav, v katere je vključena (OZN, Nato, EU, OVSE ...).

Pred vključitvijo v zavezništvo Nato in Evropsko Unijo (EU) je Slovenija načrtovala in razvijala obrambne zmogljivosti samostojno predvsem za nacionalne potrebe. Sistem načrtovanja je temeljil na ocenah ogroženosti in predvidevanjih delovanja t. i. »znanega« nasprotnika (Threat based planning) (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007). Temu primerno so se razvijale obrambne zmogljivosti oziroma konkretne enote za delovanje na konkretnem predvidenem prostoru oziroma v konkretni smeri. Nove grožnje in izzivi brez vnaprej »znanega« nasprotnika pa zahtevajo nov pristop k načrtovanju takšnih zmogljivosti, ki bodo omogočile ustrezen odziv na vse možne vrste novih groženj in izzivov. Z vstopom v Nato in EU je Slovenija vključena v skupni sistem obrambnega načrtovanja, v sklopu katerega je dolžna zagotoviti del lastnih zmogljivosti tudi za sistem skupnega kriznega odzivanja.

Vstop v skupni sistem obrambnega načrtovanja in nov pristop k načrtovanju zmogljivosti (t. i. načrtovanje na podlagi zmogljivosti – Capability based planning) (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007) predstavlja pomembno novost in izziv, ki zahteva tudi nov način in spremembe v ureditvi obrambnega načrtovanja ter s tem načrtovanja zmogljivosti v Sloveniji.

Kot pripadnik Slovenske vojske (SV) delam na področju načrtovanja razvoja novih zmogljivosti SV. Pri delu in reševanju konkretnih nalog sem se večkrat znašel pred dilemami in zagatami, ki izhajajo iz nedorečenosti sistema načrtovanja zmogljivosti v SV, terminološke in

pojmovne nedefiniranosti ter neusklajenosti nacionalnega sistema s sistemom načrtovanja v zavezništvih.

1.1 Opredelitev predmeta proučevanja

Predmet proučevanja diplomskega dela je *proces načrtovanja vojaških zmogljivosti Republike Slovenije*, s katerimi bo sposobna obvladovati vse vrste kriz tako samostojno, na nacionalni ravni, kakor tudi skupaj z zavezniki v sistemu kolektivne varnosti na mednarodni ravni. Slovenija se je z vstopom v Nato in EU obvezala, da bo izpolnjevala določene zahteve, pred katere je bila postavljena, kar pomeni, da je nase prevzela obveznost razvijati tiste zmogljivosti, ki jih je obljubila omenjenima organizacijama. Treba je opozoriti, da je razvoj zmogljivosti prepuščen državam članicam, omenjeni organizaciji pa postavljata pred članice cilje, ki jih morajo izpolniti. Ker je Slovenija stopila v skupen proces obrambnega načrtovanja, je zelo pomembno, da pozna potek procesa obrambnega načrtovanja kakor tudi načrtovanje vojaških zmogljivosti zveze Nato in EU. Prav zaradi tega je predmet proučevanja diplomskega dela proces obrambnega načrtovanja zveze Nato in EU.

V teoriji in praksi obstaja veliko modelov načrtovanja na strateški ravni. Vendar je vsem skupno, da obsegajo štiri zaporedne med seboj povezane odločitve:

- definiranje poslanstva celotne organizacije (kaj smo, kdo smo, zakaj smo) in njenih posameznih delov;
- opredelitev vloge celotne organizacije (kje smo, zakaj smo, kam gremo), upoštevajoč priložnosti in nevarnosti iz zunanjega okolja ter sposobnosti in slabosti organizacije;
- oblikovanje funkcionalnih strategij za vse ključne funkcije organizacije;
- razporejanje virov za uresničevanje zastavljenih ciljev, tako materialnih kot tudi nematerialnih, ter kontrola in vrednotenje izvedbe.

1.2 Cilji proučevanja

S proučevanjem obrambnega načrtovanja in načrtovanja vojaških zmogljivosti sem si zastavil naslednje cilje:

- proučiti, analizirati, opisati potek procesa obrambnega načrtovanja in načrtovanja vojaških zmogljivosti v Natu, EU in Republiki Sloveniji;
- proučiti pomen, vlogo in naloge sodelujočih nosilcev obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti v Natu, EU in v Republiki Sloveniji;

- oceniti prilagojenost procesa načrtovanja vojaških zmogljivosti za krizno odzivanje RS do zveze Nato in EU;
- proučiti povezanost med obrambnim načrtovanjem ter načrtovanjem zmogljivosti;
- oceniti prispevek RS v procesu vojaških zmogljivosti zveze Nato/EU;
- prispevati k pojmovni in procesni opredelitvi obrambnega načrtovanja in načrtovanja vojaških zmogljivosti za krizno odzivanje v Republiki Sloveniji;
- ugotoviti povezljivost obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti v Natu/EU in RS;
- vzpodbuditi organe MORS-a in v sklopu tega Slovensko vojsko ter širšo strokovno javnost, da se tvorno vključi v raziskovanje obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti.

1.3 Hipoteze

Splošna hipoteza:

Načrtovanje vojaških zmogljivosti predstavlja izhodišče procesa oblikovanja ustreznih vojaških zmogljivosti obrambnega sistema za odgovor na kompleksne vire ogrožanja tako v sistemu nacionalne obrambe kakor tudi v sistemu kolektivne obrambe.

Izvedeni hipotezi:

- nacionalnovarnostni cilji predstavljajo temeljne usmeritve za obrambno načrtovanje, kar posledično vpliva na načrtovanje vojaških zmogljivosti v Republiki Sloveniji;
- načrtovane vojaške zmogljivosti Republike Slovenije za potrebe zavezništva so istočasno funkcionalni elementi načrtovanja vojaških zmogljivosti za nacionalne potrebe.

1.4 Metodološki pristop

Pri pisanju diplomskega dela sem se naslanjal tako na empirične kakor tudi na teoretične raziskovalne metode:

- *zbiranje virov*, ki so s področja obrambnega načrtovanja in načrtovanja vojaških zmogljivosti javno dostopni. Omeniti velja, da sem se pri zbiranju virov srečeval s problemom, da je pomemben del dokumentov s tega področja zaupne narave;
- *opisno metodo*. Proces načrtovanja mora biti jasno definiran z jasno opredeljenimi pojmi, tako da sem s to metodo pojasnil temeljne pojme. Prav tako sem s to metodo opisal potek procesa obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti v Natu, EU in RS. Pri tem pa se nisem omejil samo na golo zbiranje ter opisovanje stanja;

- *metodo analize in interpretacija primarnih* (pravilniki, poročila, resolucije, doktrine ter ostali dokumenti) *in sekundarnih virov* (knjige, članki), ki predstavlja in opredeljuje temeljna spoznanja s področja načrtovanja;
- *primerjalno metodo*, s katero sem ocenjeval usklajenost obravnavanega predmeta v RS do procesov, ki potekajo v Natu in EU, kakor tudi, ali so ti procesi primerljivi tudi med Natom in EU;
- *metodo intervjuja*, s katero so dopolnjene posamezne ugotovitve in spoznanja ter razjasnjene določene dileme;
- *metodo opazovanja z neposredno udeležbo*, na katero se naslanjajo vse metode, ki so podkrepljene z izkušnjami in s prakso in so pridobljene pri neposrednem delu na področju načrtovanja vojaških zmogljivosti v Slovenski vojski.

1.5 Struktura naloge

Vsebino diplomske naloge sem razdelil in oblikoval v sedem poglavij.

V uvodnem poglavju podam uvodne misli, opredelim predmet in cilje proučevanja, zastavim splošno hipotezo in izvedeni hipotezi, opredelim metodološki pristop in strukturo naloge.

V drugem poglavju opredelim najpomembnejše pojme, ki bodo uporabljeni v diplomski nalogi. Pojmi so zbrani v enen poglavju predvsem zaradi izogibanja terminološkim nejasnostim.

Tretje poglavje opisuje, analizira in interpretira proces obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti v Natu. Tako je opisan proces obrambnega načrtovanja ter načrtovanja zmogljivosti, predstavljeni so nosilci in področja tega procesa.

Na podoben način je v četrtem poglavju opisan proces v EU. Zaradi poglobitve obravnavane teme je poglavje zaključeno s primerjavo med obrambnim načrtovanjem Nata in EU.

Peto poglavju je namenjeno opisu obravnavane teme v Republiki Sloveniji. V tem poglavju je opredeljeno razmerje med obrambno politiko in obrambnim načrtovanjem. Predstavljen je proces načrtovanja, opredeljeni so nosilci, dejavniki, ki vplivajo tako na obrambno načrtovanje kakor tudi na načrtovanje zmogljivosti, in viri, ki so potrebni, da država lahko zgradi potrebne zmogljivosti. Posebna pozornost je namenjena vojaškemu kriznemu načrtovanju, predvsem pa razmejitvi med obrambnim načrtovanjem, operativnim načrtovanjem, načrtovanjem delovanja in načrtovanjem uporabe. Zaradi vključitve Republike Slovenije v celovit sistem načrtovanja skupnih vojaških zmogljivosti za krizno odzivanje ter skupni nabor vojaških zmogljivosti zavezništva (v Natu in

EU), ki posledično narekuje primerljivost načrtovanja v Natu in EU, je v zaključku poglavja narejena primerjava procesa obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti RS v razmerju do Nata in EU.

Šesto poglavje opisuje, analizira in nakazuje potrebe po celovitosti obrambnega načrtovanja. Analiza je usmerjena na potrebo po povezljivosti obrambnih prvin ter na pregled nad skupnimi zmogljivostmi, s katerimi razpolaga Republika Slovenija za obvladovanje kriz.

Verifikacija hipotez je predstavljena v zaključnem poglavju, kjer je navedeno nekaj problemov in predlogov za rešitev le-teh s področja obravnavane teme te diplomske naloge.

2. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.1 Načrtovanje

Načrtovanje je miselno-ustvarjalna aktivnost, ki je temelj izvajanja vsake naloge - akcije. V najširšem smislu pod načrtovanjem razumemo takšno človekovo miselno aktivnost, ki je usmerjena na predvidevanje oziroma predhodno opredelitev predmeta, sredstva, načina, časa, mesta in rezultata neke bodoče aktivnosti zaradi racionalizacije in lažjega usklajevanja nalog. Načrtovanje je stalen proces predvidevanja, odbiranja in razdelava nalog in ciljev kakor tudi predhodno določanje kriterijev in ocenjevanje rezultatov (Tankosić 1981: 65).

Načrtovanje pomeni tudi vnaprej razmišljati o čem in predlagati, določati ustrezne ukrepe (SSKJ 1997). Z načrtovanjem postavljamo cilje delovanja poslovnega sistema. Določamo, kaj želimo doseči, kakšno kakovost in količino želimo doseči in kdaj so roki realizacije. Načrtovanje je nujna sestavina vsakega procesa dela in s tem tudi vsakega procesa gospodarjenja kot smotrne dejavnosti človeka (Lipovec 1983: 341). Treba si je torej zamisliti tako cilj kot tudi poti in sredstva, s katerimi ga bomo dosegli. Načrtovanje lahko vidimo kot miselni proces – gre za razmišljanje o bodočih možnostih in nevarnostih (Možina et al. 1994: 266).

V metodološkem smislu lahko razumemo načrtovanje kot proces določanja ciljev, razvijanja alternativnih poti za njihovo realizacijo, ocenjevanja in izbiranja med njimi in razdelovanje izbrane alternative (ali alternativ, če jih je več) v načrte, politike, programe in predračune (Možina et al. 1994: 265–292).

Načrtovanje bi pomenilo tudi (Veliki splošni leksikon 1997–1998) zavestno določanje in usmerjanje prihodnjega delovanja za uresničevanje ciljev kakor tudi določanje končnih izidov in ukrepov za njihovo uresničenje.

2.2 Obrambno načrtovanje

Eden od nepogrešljivih in temeljnih elementov vsake dobro organizirane dejavnosti je načrtovanje. To velja tudi za vsak obrambni sistem. Naloga obrambnega načrtovanja je z razpoložljivimi viri doseči postavljene cilje. Lahko rečemo tudi, da je obrambno načrtovanje celoten proces od določitve nacionalnih interesov, varnostnega tveganja države in virov ogrožanja države do nalog obrambnega sistema, določitve potrebnih virov za njihovo doseganje in uresničenje

postavljenih ciljev. Proces obrambnega načrtovanja je torej zelo kompleksen in zahteven, saj poteka na različnih ravneh in področjih ter v časovnih intervalih.

Obrambno načrtovanje predstavlja pomembno orodje države za oblikovanje potrebnih zmogljivosti obrambnega sistema oziroma obrambnih sil in za razvoj nacionalne obrambne infrastrukture (MORS 2004: 20). Obrambno načrtovanje je sestavni del procesa načrtovanja, s pomočjo katerega lahko vlada izvaja nadzor in koordinira načrtovanje, vzdrževanje in racionalno porabo obrambnih virov za razvoj nacionalnega obrambnega sistema.

Proces obrambnega načrtovanja se prične z oblikovanjem ciljev varnosti na nacionalni ravni. Nacionalni cilji varnosti predstavljajo tudi usmeritve za oblikovanje takšnega obrambnega sistema, ki bo omogočil oblikovanje in vzpostavitev takšnih obrambnih sil, ki bodo sposobne dosegati zastavljene cilje. Proces mora imeti več povratnih oziroma kontrolnih poti (MORS 2004: 20).

Nato opredeljuje proces obrambnega načrtovanja kot zagotavljanje temeljnih načel, ki so podlaga za celovito kolektivno varnost, kot so politična solidarnost med državami članicami, krepitev sodelovanja na vseh področjih, delitev vlog in odgovornosti, priznavanje medsebojne obveznosti ter skupno prizadevanje za vzdrževanje ustreznih vojaških sil v podporo strategiji in politiki zavezništva (Nato Office of Information and Press 2001: 155). Pri določanju obsega in narave prispevka h kolektivni obrambi države članice zavezništva ohranijo popolno suverenost in samostojnost ukrepanja. Narava obrambne strukture Nata med drugim od držav članic zahteva, da upoštevajo skupne potrebe zavezništva.

Obrambno načrtovanje je celota organizacijskih, kadrovskih, materialnih in drugih rešitev, s katerimi se zagotavlja postopen, organiziran in usklajen prehod na delovanje v izrednem in vojnem

stanju, se načrtuje opravljanje določenih nalog oziroma proizvodnje in storitev v času izvajanja mobilizacije in v vojnem stanju ter se določa organizacija in način dela, tako da se zagotovi nepretrgano opravljanje dejavnosti organa oziroma organizacije¹ (Državni zbor RS 2002).

Proces obrambnega načrtovanja poteka skozi tri časovne faze. Kratkoročna faza zajema načrtovanje za obdobje enega leta ali dveh let. Vsebuje izdelavo načrtov za realizacijo izvedbenih nalog kakor tudi načrte za zagotovitev virov (materialnih, finančnih, kadrovskih) za realizacijo let. Srednjeročna faza zajema načrtovanje za obdobje do šestih let. Običajno srednjeročno obrambno načrtovanje obsega izdelavo načrtov za doseganje določenih zmogljivosti ter izdelavo načrtov za zagotovitev virov za doseganje teh zmogljivosti. Dolgoročna faza zajema proces proučevanja možnega delovanja v operativnem okolju v bodočnosti. Obsega načrtovanje za obdobje od desetih do tridesetih let.

2.3 Vojaško načrtovanje

Načrtovanje (International Military and Defense Encyclopedia 1993) je bilo vedno pomemben del vojaških prizadevanj. Izvaja ga lahko posamezni poveljnik oziroma eden ali več podrejenih, ki ga podpirajo. V davnih časih je poglavar pogosto sklical svoj vojni svet, kjer so sprejeli odločitev, ali naj se vojskujejo in kako.

Vojaško načrtovanje (International Military and Defense Encyclopedia 1993) kaže na kompleksnost modernega vojskovanja. Z zahtevami ne načrtujemo le strateških in taktičnih manevrov, temveč tudi kompleksno področje kadrovskih, obveščevalnih, logističnih in celo

---

¹ Glej tudi Furlan et al. 2006: 99.

civilno-vojaških zadev. Sodoben načrtovalni proces vključuje korake in postopke, katerih namen je upoštevati številne dejavnike modernih vojaških prizadevanj.

Po sprejetju naloge s strani nadrejenega poveljstva oziroma po poveljnikovi zaznavi, da mora izvesti določeno delovanje, sledi analiza naloge, ki jo izvaja poveljnikov štab. Analiza vključuje identifikacijo postopkov, ki morajo biti izvedeni v luči zadanih omejitev in zmogljivosti lastnih sil, da lahko nalogo uspešno izvedemo. Realnost zadanih in izvedenih nalog analizirajo vsi štabni organi:

- G1 (kadrovski) analizira nalogo s stališča moči ter zdravstvenega in moralnega stanja;
- G2 (obveščevalni) analizira nalogo s stališča moči sovražnikovih zmogljivosti in namer;
- G3 (operativni) nadzoruje celotno analizo in identificira operativne zahteve;
- G4 (logistični) analizira zahteve za vse razrede oskrbe;
- G5 (civilno-vojaški) analizira vpliv civilne situacije na delovanje naših sil;
- G6 (komunikacije in informatika) načrtuje in organizira komunikacijsko-informacijski sistem (KIS) v podpori poveljevanja ter uporabo sistemov za elektronsko bojevanje.

Z načrtovanjem (MORS 2000: 11) kot funkcijo poveljevanja razumemo oblikovanje ciljev, strategije, vizije in poslanstva vojaških sil. Načrtovanje je torej zavestno določanje prihodnjega delovanja za uresničitev ciljev delovanja na podlagi predvidevanja prihodnosti. Pri načrtovanju je na podlagi celovite usmeritve organizacije treba predvideti tudi načine in poti za uresničitev zastavljenih ciljev.

Načrtovanje delovanja lahko opredelimo kot nenehno sistematično, zavestno in smotno zamišljanje prihodnjega delovanja, zamišljanje prihodnjih stanj (poti in sredstev za njihovo izvedbo), ki teče v procesu analize delovanja, predvidevanja okolja, določanja prihodnjega stanja in poti za njegovo dosego, pri čemer usklajuje posamezne dele delovanja v celotno delovanje z namenom, da se preprečijo problemi in uresničijo možnosti, s tem pa se doseže čim večja uspešnost delovanja.

Za najučinkovitejše doseganje cilja je potrebno ustrezno načrtovanje. Na splošno je proces načrtovanja sestavljen iz naslednjih stopenj (glej wikipedia 2002):

- razjasnitev problema,
- zbiranje vseh potrebnih informacij za potrebne dejavnosti,
- analiziranje in klasificiranje informacij,

- postavitev načrtovanih predpostavk in ovir,
- opredelitev alternativnih načrtov,
- izbira predlaganega načrta,
- priprava podrobnih načrtov in časovno vrednotenje,
- priprava kontrolne liste za spremljanje izvajanja predlaganega načrta.

2.4 Zmogljivost

Zmogljivost je:

- sposobnost koga, določena z dejanjem, delom, ki ga zmore, oziroma lastnost, značilnost koga, da more uresničiti, opravljati kako dejanje, dejavnost (SSKJ 1997);
- razpoložljivost naprav in sredstev, ki kot celota služijo za opravljanje kake dejavnosti (SSKJ 1997);
- sposobnost ali spretnost izvršiti določen postopek, ki se lahko izvede z določenim namenom ali brez namena (Dictionary of Military and Associated Terms 1999).

Zmogljivost pa lahko definiramo tudi kot zmožnost razviti učinek, ki ga uporabniki potrebujejo za doseg cilja (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007).

2.5 Vojaška zmogljivost

Vojaško zmogljivost (Dictionary of Military Terms 1999) lahko opredelimo kot zmožnost doseganja določenih vojnih ciljev (zmagati v vojni ali v bitki, uničiti tarčo). Vsebuje štiri glavne sestavine:

- strukturo sil: število, velikost in sestavo enot, ki sestavljajo naše obrambne sile, npr. divizije, ladje in letalske polke;
- modernizacijo: tehnično razvitost sil, enot, oborožitvenih sistemov in opreme;
- pripravljenost enot: zmožnost zagotoviti zmogljivosti, ki jih za izvedbo zadane jim naloge zahtevajo poveljniki bojnih enot. Pripravljenost izhaja iz zmožnosti vsake enote, da izvede določene naloge;
- vzdržljivost: zmožnost vzdrževanja nujne stopnje in trajanje delovanja za doseganje vojaških ciljev. Je funkcija zagotavljanja in ohranjanja pripravljenosti sil, opreme in porabnikov do stopnje, potrebne za podporo vojaških naporov.

2.6 Kriza

Etimološko kriza izhaja iz grške besede *krinein*, kar bi pomenilo »odločiti« (Prezelj 2005: 22). Herman (glej Malešič 2004: 11-14) je krizo definiral kot situacijo, ki ogroža prednostne cilje enote odločanja, omejuje čas, ki je na razpolago za sprejemanje in izvajanje odločitve, s svojim pojavljanjem pa preseneti izvajalce odločanja. Značilnosti kriz so veliki časovni pritiski, negotove okoliščine ter zahteva po hitrem odločanju posameznikov, organov in ustanov. Stern (prav tam) krizo opredeljuje kot situacijo, ki izhaja iz sprememb zunanjega ali notranjega okolja določene kolektivitete in jo označujejo tri zadostne in nujne zaznave odgovornih odločevalcev: ogroženost temeljnih vrednot, nujnost in negotovost. Številne študije (glej Prezelj 2005: 28) ločujejo med vojaško-varnostnimi, ekonomskimi, okoljskimi, zdravstvenimi, jedrskimi krizami, naravnimi in tehnološkimi nesrečami, terorističnimi napadi, informacijskimi blokadami in zlomi, socialnimi, etičnimi in drugi nemiri, migracijskimi tokovi itd.

Kriza je stanje, dogodek ali proces v državi ali zunaj nje, ki predstavlja resno grožnjo temeljnim nacionalnim interesom, družbenim vrednotam in normam ter ga ni mogoče obvladovati z običajnimi sredstvi in dejavnostmi podsistemov nacionalne varnosti, temveč zahteva angažiranje kriznega upravljanja. Za krizo sta značilni negotovost razmer in relativno kratek čas za ukrepanje (Furlan et al. 2006: 10).

Uredba o obrambnih načrtih (Vlada RS 2004) opredeljuje, da je kriza od človeka povzročeno časovno omejeno stanje, dogodek ali proces v državi ali zunaj nje, ki lahko resno ogrozi nacionalno varnost oziroma povzroči nastanek izrednega stanja, ni pa ga mogoče obvladati z običajnimi sredstvi, ampak je za zagotavljanje nacionalne varnosti treba angažirati mehanizme kriznega upravljanja.

2.7 Krizno upravljanje – krizni menedžment

Krizno upravljanje bi lahko opredelili kot obliko odzivanja na krizne razmere oziroma prizadevanje za nadzor nad dogodki. Malešič (2004: 14) opredeljuje krizno upravljanje kot oblikovanje postopkov, dogovorov, odločitev, ki vplivajo na potek krize, in obsega organizacijo, priprave, ukrepe in razporeditev virov za njeno obvladovanje. Cilj kriznega upravljanja je vzpostavitev takšnih razmer, ki s stališča prizadetih ne predstavljajo krizne situacije, ter pridobitev ponovnega nadzora nad dogodki. V Sloveniji se vse pogosteje za termin *krizno upravljanje* uporablja termin *krizni menedžment*.

Krizno upravljanje je proces v sistemu nacionalne varnosti, s katerim se vzpostavljajo enotna načela, postopki, mehanizmi in ukrepi za usklajeno in učinkovito odzivanje na krize. Obvladovanje kriznih razmer poteka spretno in prožno, z vso občutljivostjo, stopnjevano in odzivno, pravočasno in usklajeno (Furlan et al. 2006: 11).

Zavezništvo je krizno upravljanje opredelilo kot enoten sistem organizacije, postopkov, dejavnosti in ukrepov, ki je namenjen učinkovitemu obvladovanju krize. Predvideva angažiranje sil na naslednje načine: odvrčanje in kolektivna obramba, operacije kriznega odzivanja², pomorske sankcije in uveljavljanje embarga, delovanje proti terorizmu, delovanje proti širjenju orožja za množično uničevanje ter vodenje zaščite in reševanja. V Strateškem konceptu Nata (Nato 1999) je krizno upravljanje³ opredeljeno kot osnovna varnostna naloga ter zavezuje zavezništvo k učinkovitemu preprečevanju konfliktov ter aktivnemu sodelovanju v kriznem upravljanju.

2.8 Operacije kriznega odzivanja

Operacije kriznega odzivanja obsegajo politično, vojaško in civilno delovanja. Potekajo v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom. Obsegajo različne načine in vrste delovanj, od podpore civilnim organizacijam do bojnega delovanja. Za operacije kriznega odzivanja je značilno (Furlan et al. 2006: 71–72), da jih izvajajo skupne združene namenske sile v sodelovanju z vladnimi in nevladnimi organizacijami. Druge značilnosti teh operacij pa so še:

- mednarodno politično vodstvo in kontrola;
- praviloma so dolgotrajne in potekajo v več mandatih;

---

² To so operacije, ki ne izhajajo iz 5. člena Washingtonskega sporazuma (opomba avtorja).

³ Glej tudi Furlan et al 2006: 11.

- doseganje končnega stanja je težje kot v vojni;
- veliko število sodelujočih in nepredvidljivo okolje;
- za uspeh sta nujna pridobitev in vzdrževanje naklonjenosti domače javnosti;
- soočanje z nasprotnimi oziroma nekdam sprtimi stranmi;
- operacije potekajo v urbanih naseljih;
- delovanje sorazmerno majhnih enot vpliva na doseganje operativnega ali celo strateškega cilja;
- delovanje sil je bolj omejeno kot pri bojnih delovanjih.

3. OBRAMBNO NAČRTOVANJE IN NAČRTOVANJE SIL ZVEZE NATO

3.1 Splošno o načrtovanju zveze Nato

Načela načrtovanja sil v zvezi Nato segajo v zgodnja 50-ta leta. Zveza Nato je bila klasična zveza, namenjena kolektivni obrambi. Politična zavezanost leži v 4. in 5. členu Washingtonske pogodbe (glej Nato Office of Information and Press 2001: 539). Četrty člen govori o posvetovanju članic zveze, kadar koli bo po mnenju katere od njih ogrožena ozemeljska celovitost, politična neodvisnost ali varnost katere koli pogodbenice. V petem členu pa članice Nata soglašajo, da se oborožen napad na eno ali več pogodbenic v Evropi ali Severni Ameriki šteje za napad na vse pogodbenice. Zaradi tega soglašajo, da bo v primeru takega oboroženega napada vsaka od njih ob uresničevanju pravice do individualne ali kolektivne samoobrambe, ki jo priznava 51. člen Ustanovne listine Združenih narodov, pomagala napadeni pogodbenici ali pogodbenicam, in sicer s takojšnjimi individualnimi in z drugimi pogodbenicami dogovorjenimi akcijami. Da se ponovno vzpostavi in ohranja varnost severnoatlantskega območja, je pri tem možna tudi uporaba oborožene sile. V devetem členu Washingtonske pogodbe je predvideno, da članice ustanovijo Svet (NAC – North Atlantic Council), v katerem je zastopana vsaka od njih. Ta člen tudi predvideva, da bo Svet obravnaval zadeve v zvezi z izvajanjem skupne pogodbe, organiziran pa mora biti tako, da se lahko kadar koli takoj sestane. Svet ustanovi potrebne pomožne organe; predvsem takoj ustanovi Obrambni odbor (NDC - Nato Defense Committee), ki priporoči ukrepe za izvajanje 3. in 5. člena. In prav v tretjem členu najdemo ključ kolektivnega načrtovanja. Ta člen predvideva, da bodo članice zveze za učinkovitejše doseganje ciljev skupne pogodbe z nenehno in učinkovito samopomočjo ter vzajemno pomočjo vsaka zase in skupaj vzdrževale in razvijale svojo individualno in kolektivno sposobnost upreti se oboroženemu napadu. Zagon razvoju poveljniških struktur, ki bi izvajale obrambno načrtovanje, je dala korejska vojna in odločitev o ponovni oborožitvi Nemčije. Prvi Natov obrambni načrt je bil v smislu skupne obrambe zelo ambiciozen. Na zasedanju vrha Nata v Lizboni februarja 1952 so bili postavljeni cilji sil (FG – Force Goals). Ti cilji so predvidevali vzpostavitev 96 divizij, in so se kmalu pokazali kot povsem nerealni. Vendar pa so članice Nata na vrhu v Lizboni določile stalne predstavnike v Severnoatlantski svet, kar je pomenilo, da je najvišji odbor Nata lahko zasedal v stalni sestavi. Vzpostavljeno je bilo tudi mesto generalnega sekretarja, prav tako je bil ustanovljen Mednarodni sekretariat (IS – International

Staff). Vse to je zagotavljalo politično izhodišče za načrtovanje na vojaškem področju. Vojaške strukture so bile naslednje (glej Lakovšek 2005: 17):

- vrhovno poveljstvo zavezniških sil za Evropo (SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe), ki je bilo aktivirano v aprilu 1951;
- vrhovno poveljstvo zavezniških sil za Atlantik (SACLANT – Supreme Allied Command Atlantic), aktivirano 1952;
- zavezniško poveljstvo za Kanal (English Channel Command), ki je bilo prav tako aktivirano leta 1952.

Osnova širitve varnosti in stabilnosti je za Nato načrtovanje kolektivne obrambe. Namen obrambnega načrtovanja v zvezi Nato je zagotoviti znotraj zavezništva dogovorjene vojaške zmogljivosti, hkrati pa je obrambno načrtovanje okvir, znotraj katerega se usklajujejo nacionalni procesi in procesi obrambnega načrtovanja v zavezništvu.

3.2 Proces obrambnega načrtovanja (Defense Planning) zveze Nato

Ministrske smernice⁴ so ključna politična direktiva, ki jo sprejmejo ministri za obrambo vsake dve leti. Potrdijo jo na svojem srečanju, tako imenovanem ministerialu, v mesecu decembru vsako parno leto. Smernice podajajo politiko in splošne cilje za načrtovanje sil in zmogljivosti znotraj zavezništva kakor tudi za članice zveze skozi šestletno plansko obdobje. V smernicah so zajeti

---

⁴ Ministrske smernice, ki so potrjene s strani obrambnih ministrov članic zavezništva, dajo politični okvir temu ciklu ter so zavezujoče tako za posamezno članico kot za celotno zavezništvo. Oblikujejo oziroma nadgrajujejo se vsaki dve leti. Usmeritve so podlaga za temeljne planske predpostavke, ki predstavljajo vodilo za obrambno načrtovanje. Vključujejo tudi raven ambicij Nata.

politični, ekonomski, tehnološki in vojaški vidiki, ki lahko vplivajo na razvoj sil in zmogljivosti v planskem obdobju, in vpliv navedenih vidikov na implementacijo strategije zavezništva, ki je opredeljena v strateškem konceptu⁵ Nata, razvitem leta 1999 na vrhu zveze Nato v Washingtonu.

V ministrskih smernicah se zagotavljajo tudi konceptualne osnove obrambnega načrtovanja v daljšem obdobju. Tu je mišljeno daljše obdobje, kot je šestletni planski cikel. Tako se zagotavljajo okvir ali izhodišča za dolgoročne odločitve na področju obrambe pri članicah zavezništva.

Ministrske smernice pripravlja Odbor za pregled načrtovanja obrambe (DRC – Defence Review Committee). Pri pripravi smernic sodeluje Vojaški odbor (MC – Military Committee) in drugi ustrezni odbori s političnega, tehnološkega in ekonomskega področja, vključujoč usmeritve na področju obrambnih izdatkov in nabave opreme. Vojaški odbor posreduje Odboru za pregled načrtovanja obrambe oceno vojaških razmer in dodatne nasvete o možnih vplivih na spremembo vojaške situacije. Vsi prispevki morajo pokriti vsaj plansko obdobje, kje rkoli je to mogoče, pa tudi daljše obdobje.

Proces razvoja Ciljev sil pa ni preprosto strinjanje z vojaškimi predlogi in njihova vključitev v znane obrambne načrte članic zavezništva. Cilji sil morajo doseči ravnotežje med vojaškimi zahtevami, tehnično izvedljivostjo, razpoložljivimi viri in političnimi razmišljanji in, ne nazadnje, postati morajo prioritete v bodočih obrambnih načrtih članic zavezništva. Cilji sil so torej prispevek v smislu sil in zmogljivosti v skupne sile zavezništva in se razvijajo z namenom, da pokrijejo identificirane primanjkljaje. Zmotno je torej razmišljati, da se skozi Cilje sil deklarirajo sedanji prispevki za skupne sile in zmogljivosti zavezništva. To se zgodi samo novi članici zveze, ko določi

---

⁵ Strateški koncept je dokument, v katerem se v grobem navaja cilje zavezništva ter sredstva za njihovo doseganje.

sile in sredstva za izvajanje kolektivne obrambe ali pa za sodelovanje v operaciji kriznega odzivanja. Ob tem ni odveč povedati, da se razlike med operacijami po 5. členu ustanovne pogodbe in drugimi, ki ne spadajo v 5. člen, vedno bolj manjšajo.

Natančneje je viden proces obrambnega načrtovanja Nata na sliki 3.2.1.

Slika 3.2.1: »Proces obrambnega načrtovanja v Natu«

3.2.1 Nosilci obrambnega načrtovanja zveze Nato

Predsedniki držav/vlad v zvezi Nato s soglasjem (konsenzom) sprejmejo Strateški koncept zveze in v njem natančno določijo glavne naloge, raven ambicij (LOA – Level of Ambition) in strategijo zavezništva. Strateški koncept predstavlja skupaj z ravni ambicij osnovo za proces načrtovanja sil.

Obrambni ministri zastopajo vlade znotraj planskega procesa in izdajajo ministrske smernice, ki izhajajo iz Strateškega koncepta. Če Strateški koncept opredeljuje interese in namen zveze Nato, ministrske smernice te interese operacionalizirajo. Kot primer lahko navedemo ministrska navodila, ki skladno z zaščito interesov zavezništva, opredeljenimi v Strateškem konceptu, nalagajo integrirani vojaški strukturi Nata izgraditev takšnih kapacitet, ki bodo sposobne voditi eno

operacijo v smislu 5. člena skupne pogodbe in dve manjši operaciji kriznega odzivanja izven 5. člena Atlantske pogodbe (Lakovšek 2005: 28 – 29).

3.2.2 Področja obrambnega načrtovanja zveze Nato

Obrambno načrtovanje obsega sedem različnih načrtovalnih področij (glej Lakovšek 2002: 17)⁶. Tri primarna področja (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007) predstavljajo: načrtovanje sil, načrtovanje virov in načrtovanje oborožitve. Druga štiri področja (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007) so: logistika, jedrska podpora, C3 (posvetovanje, poveljevanje, kontrola) in civilno krizno načrtovanje. Obrambno načrtovanje je povezano z drugimi področji, kot so: načrtovanje zračne obrambe, standardizacija, obveščevalna dejavnost, operativno načrtovanje in načrtovanje sil.

Nameni načrtovalnih področij so naslednji:

- načrtovanje sil: namen načrtovanja sil je določiti sile in zmogljivosti, potrebne za zavezništvo, oziroma zagotoviti sile (enote) in zmogljivosti za potrebe Nata s strani članic za izvajanje celotnega spektra nalog, skladno z zavezniškim strateškim konceptom. Proces načrtovanja sil je zasnovan na treh elementih; na politični usmeritvi, cilju načrtovanja in obrambni oceni (Kolar 2007);
- načrtovanje logistike: njen namen je zagotoviti zavezništvu možnost premeščanja, premikanja, preživetja, povratka sil. Elementi načrtovanja logistike so: načrtovanje zalog, načrtovanje premikov in transporta, načrtovanje oskrbe, načrtovanje zdravstvene oskrbe. Načrtovanje logistike predstavlja nedeljiv del obrambnega načrtovanja in operativnega načrtovanja. Cilj te

---

⁶ Glej tudi sliko 3.2.2.1.

oblike načrtovanja je identificirati različne logistične zmogljivosti, ki jih je treba pridobiti (doseči) s strani članic ali Nata, da lahko podpirajo raven ambicij (LOA – Level of Ambition) zaveznitva, vključno z ministrskimi smernicami za obrambno načrtovanje (Defence Planning Ministerial Guidance). Treba je zagotoviti, da so te zmogljivosti razpoložljive za operacije, vodene s strani Nata (Nato 2003);

- načrtovanje vodenja in poveljevanja: načrtovanje C2 se lahko razume kot del načrtovanja sil in načrtovanja virov. Načrtovalci C2 razvijajo/identificirajo zahteve⁷ C2 skozi proces načrtovanja sil. Zahteve C2 bodo nadalje razvite v rešitvah procesa načrtovanja sil skozi Cilje sil (Force Proposals) in v procesu načrtovanja virov skozi Paket zmogljivosti (Nato 2003).
- načrtovanje oborožitve: njen namen je zagotoviti koordinacijo in sodelovanje članic zaveznitva pri programih nabavljanja opreme. Podpira zavezniške vojaške in politične cilje ter se osredotoča na razvoj multinacionalnih programov, kar se izvaja s pomočjo cenovno ugodnih nabav, skupnega razvoja in izdelavo oborožitve. Prav tako spodbuja povezljivost in tehnološko-industrijsko sodelovanje znotraj zaveznitva (Nato 2003);
- načrtovanje virov: sile in zahtevana pripravljenost določijo potrebne vire. Operativne zahteve in pripravljenost temeljijo na Pregledu obrambnih potreb (DRR – Defense Requirement Review). V primeru, da bi bila zmogljivost lažje dosežena skozi Paket zmogljivosti (Capability Package), proces načrtovanja virov vzame zahtevane zmogljivosti ter jih analizira in na osnovi analize zagotovi potrebne vire. Primerja zagotovljene vire z zahtevami in s tem določi pomanjkljivosti. Viri zaveznitva izhajajo iz virov posameznih članic. Natovo načrtovanje virov ima cilj

---

⁷ Sistemi C2 predstavljajo zmogljivosti, opremo, komunikacije, postopke in osebje, ki so pomembni pri načrtovanju, organiziranju, vodenju in kontroli delovanja v določenih situacijah, s ciljem realizacije naloge. Sistem C2 ne pomeni samo opreme, kot je npr. komunikacijski sistem, temveč organiziranje sil in sredstev.

zagotoviti zavezništvu zmogljivosti, ki jih potrebuje, vendar se osredotoča na elemente, ki so skupni v skupnem fondu (nabor virov članic) (Nato 2003);

- jedrsko načrtovanje: zajema vprašanja, ki se navezujejo na varnost in varovanje jedrskega orožja, sisteme zvez in informacijske sisteme, vprašanje nadzora in širjenja jedrske oborožitve (Nato 2003);
- civilno krizno načrtovanje: cilj je uskladiti nacionalne načrtovalne dejavnosti v smislu zagotavljanja najučinkovitejše uporabe civilnih virov pri kolektivni podpori strateškim ciljem zavezništva. Civilno krizno načrtovanje je v nacionalni pristojnosti, s tem pa tudi civilne zmogljivosti ostanejo pod nacionalnim nadzorom. Med civilne zmogljivosti sodijo ladje, letala, zveze, sanitetne zmogljivosti, zmogljivosti za ukrepanje ob nesrečah ter drugi civilni viri. Civilno krizno načrtovanje je majhno po obsegu, vendar relativno široka aktivnost, ki se dotika različnih vidikov načrtovanja operacij. Glavno vlogo predstavlja civilna podpora za izvajanje vojaških operacij in operacije kriznega odzivanja, podpora nacionalnim oblastem pri izvajanju oblasti ter pri varovanju civilnega prebivalstva. Prav tako se osredotoča na izboljšanje pripravljenosti v primeru možnega napada s kemičnim, z biološkim ali z radiološkim orožjem. (Nato 2003).

Slika 3.2.2.1: »Področja obrambnega načrtovanja v Natu«

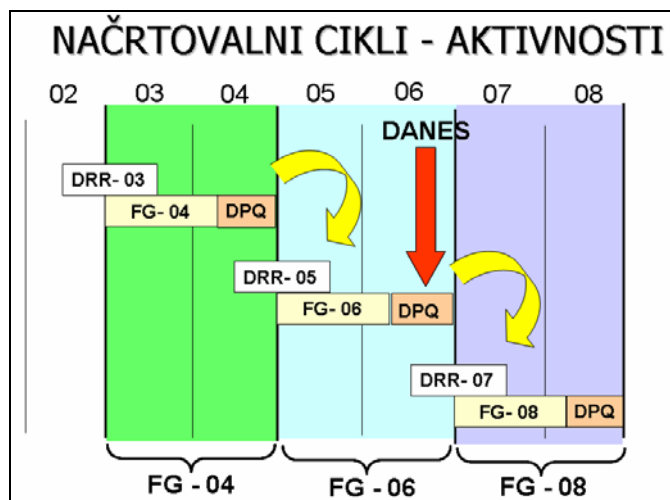
3.3 Načrtovanje zmogljivosti

3.3.1 Proces načrtovanja zmogljivosti

Načrtovanje zmogljivosti v Natu zajema desetletno plansko obdobje. S tem načrtom Nato, v obliki Ciljev sil (FG – Force Goals), po načelu postopnosti zagotavlja razvoj sil in zmogljivosti, ki

jih potrebuje za uresničevanje celotnega spektra nalog. Proces načrtovanja poteka ciklično v dveletnih intervalih (slika 3.3.1.1). Vsak načrtovalni cikel zajema tri osnovne faze in več korakov.

Slika 3.3.1.1: »Načrtovalni cikel Ciljev sil«

Vir: Intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007.

Cikel se prične v neparnih letih s fazo pregleda obrambnih potreb (DRR – Defence Requirement Review), nadaljuje s fazo sprejemanja Ciljev sil (FG – Force Goals) in zaključi s fazo izdelave vprašalnika o obrambnem planiranju (DPQ – Defence Planning Questionnaire) (intervju z Mikuž in Kolar 2007)⁸.

V procesu pregleda obrambnih potreb se na podlagi političnih usmeritev (Political Guidance), ravni ambicij (LOA – Level of Ambition) in varnostne ocene (Stratitegic Intelligence Estimate), ki

⁸ Glej tudi sliko 3.2.1.

jih sprejmejo najvišji organi Nata, ter pridobljenih spoznanj iz različnih operacij po vojaški metodologiji, na podlagi različnih planskih scenarijev in planskih situacij ugotovijo potrebe po novih ali spremenjenih vojaških zmogljivostih, ki jih je treba razviti v naslednjem planskem obdobju (Minimum Military Requirements) (intervju z Mikuž in Kolar 2007).

Faza sprejemanja Ciljev sil (slika 3.3.1.2) se prične z opredelitvijo Predlogov ciljev sil (FP - Force Proposals) za posamezne članice in konča s sprejemom Ciljev sil (FG – Force Goals). Proces, ki poteka po načelu »pravične delitve« (Fair Share), zajema več korakov, v katerega so vključene posamezne članice in pristojni organi Nata (intervju z Mikuž in Kolar 2007).

Načrtovalni cikel se konča z izdelavo in s pregledom vprašalnika o obrambnem načrtovanju – Pregledom obrambnih omogljivosti (DRR), s katerim se ugotavlja stanje in stopnjo realizacije razvoja sil in zmogljivosti posamezne članice v preteklem obdobju. Rezultati tega pregleda predstavljajo tudi vhodne podatke za naslednji načrtovalni cikel (slika 3.3.1.2).

Vse načrtovalne aktivnosti ne potekajo vedno v ustaljenih ciklih in se lahko v določenih situacijah, glede na potrebe, izvedejo tudi izredno ali dodatno izven načrtovalnih ciklov.

Slika 3.3.1.2: »Proces načrtovanja zmogljivosti v Natu«

Vir: Trafela 2005.

3.3.2 Nosilci načrtovanja zmogljivosti zveze Nato

Severnoatlantski svet (NAC – North Atlantic Council) je ključni organ odločanja. Na ravni predsednikov držav/vlad sprejema Strateški koncept, ki odraža glavne naloge, raven ambicij ter strategijo zavezništva. Strateški koncept je osnova za proces načrtovanja sil (Nato Office of Information and Press 2001: 147–148, 276).

Odbor za obrambno načrtovanje (DPC – Defence Planning Committee) se ukvarja z obrambnim načrtovanjem na strateški ravni in ima neposreden vpliv na načrtovanje sil zavezništva. Daje usmeritve vojaškim organom Nata in bdi nad procesom načrtovanja sil znotraj Nata. Je glavni organ odločanja o zadevah, ki se nanašajo na integrirano strukturo Nata. Odbor zaseda na dveh ravneh (Nato Office of Information and Press 2001: 149, 276), in sicer:

- ministrska zasedanja (obrambni ministri),
- stalna zasedanja (stalni predstavniki/veleposlaniki).

Odbor za obrambno ocenjevanje (DRC – Defence Review Committee) je glavni svetovalni organ Odbora za obrambno načrtovanje, in sicer glede načrtovanja sil in drugih vprašanj, ki se nanašajo na integrirano strukturo. Člani tega odbora so svetovalci nacionalnih delegacij v zvezi Nato. V primeru Republike Slovenije je to vodja Obrambnega oddelka pri Stalni misiji Republike Slovenije pri zvezi Nato. Osnovne dokumente na področju načrtovanja obrambe in načrtovanja sil pripravlja Sektor za obrambno politiko in planiranje, ki je sestavni del Mednarodnega sekretariata. Konkretno pa se z načrtovanjem sil v tem sektorju ukvarja Direkcija za načrtovanje sil (Nato Office of Information and Press 2001: 288).

Vojaški odbor (MC – Military Committee) je odgovoren (Nato Office of Information and Press 2001: 237–378, 277) za uresničevanje vojaških zadev zavezništva, svetuje pri izvajanju vojaške politike. Naloga Vojaškega odbora je prevesti Ministrske smernice v takoimenovani vojaški jezik in podati smernice obema strateškima poveljstvoma na področju obrambnih potreb in razvoja ciljev sil.

Mednarodni vojaški štab (IMS – International Military Staff) je pristojen (Nato Office of Information and Press 2001: 239) za načrtovanje, ocenjevanje in priporočanje politike glede vojaških zadev in za zagotavljanje uresničevanja te politike. Pri svojem delu ima direktor

Mednarodnega vojaškega štaba na razpolago pet pomočnikov, ki vodijo funkcijsko ločene sektorje. Tako Sektor za načrte in politiko (Nato Office of Information and Press 2001: 240) izdeluje politično-vojaške koncepte, študije, načrtuje razvoj sil Nata, postopek oblikovanja ciljev sil, dolgoročne koncepte, sodeluje v Natovem procesu celostnega obrambnega načrtovanja ter razvija in predstavlja poglede Vojaškega odbora in strateških poveljnikov Nata na vprašanja vojaške politike različnim organom. Sektor za operacije (Nato Office of Information and Press 2001: 240) podpira Vojaški odbor pri razvijanju trenutnih operativnih načrtov ter nudenju odgovorov s področja vloge vojaškega upravljanja ter uporabe sil Nata v mednarodnih krizah.

3.4 Načrtovanje vojaških zmogljivosti v podporo kriznemu odzivanju

Natova pobuda za vojaške zmogljivosti (DCI – Defence Capability Initial) je bila sprožena na washingtonskem vrhu leta 1999 (Nato Office of Information and Press 2001: 50). Te naj bi zavezništvu omogočile sposobnost spopadanja z varnostnimi izzivi 21. stoletja ter ohranitev sposobnosti izpolnjevanja temeljnih nalog pri zagotavljanju varnosti držav članic. Pobuda pokriva skoraj vse vojaške zmogljivosti. Bistveno vojaško zmogljivost predstavlja premestljivost sil, njihova logistična podpora, sposobnost soočanja in spopada z nasprotnikom, celovita uporaba sistemov poveljevanja, nadzora in informiranja. Zavezništvo se je soočilo z naslednjim: prihodnje operacije bodo potekale izven ozemlja zavezništva, kjer bodo potrebne nove veščine. Oblikovano je bilo pet področij za izboljšanje zmogljivosti:

- premičnost in hitro nameščanje,
- sposobnost dolgoročnega oskrbovanja,
- učinkovito delovanje,
- zmožnost preživetja,
- medsebojno delovanje zvez.

Namen teh pobud je, da bo Nato pri obvladovanju kriz pripravljen na vse možnosti.

Sistem kriznega odzivanja zveze Nato ima pet sestavin (Napotnik 2005a), ki so:

- splošne preventivne usmeritve,
- ukrepi za pripravljenost kriznega odzivanja,
- zaščitni ukrepi,
- vojaški obrambni ukrepi – ukrepi proti agresiji,
- Natove stopnje nevarnosti.

Krizno upravljanje obsega sklop prizadevanj za ohranitev in ponovno vzpostavitev porušenega družbenega in naravnega ravnotežja v državi ali več državah in se deli na pet faz (Napotnik 2005a):

- krizno obveščanje in opozarjanje,
- ocenitev krizne situacije,
- razvoj odzivnih zmožnosti,
- načrtovanje in izvedba (razvoj koncepta operacije),
- vrnitev v stabilno stanje.

Temeljna značilnost Natovega sistema poveljevanja v operacijah kriznega odzivanja je enotnost poveljevanja, ki se kaže v uresničevanju odločitev Severnoatlantskega sveta ter v izvajanju vsaj operativne kontrole, če ne tudi operativnega poveljevanja. V sistemu kriznega upravljanja OZN in v EU so procesi podobni kot v sistemu kriznega odzivanja Nata.

4. OBRAMBNO NAČRTOVANJE IN NAČRTOVANJE SIL EVROPSKE UNIJE

4.1 Evropska varnostna in obrambna politika

Misel, da bi morala EU enotno nastopati v svetovnih zadevah, je stara kot evropsko povezovanje. Vendar je bila Evropska unija v vsem tem času manj uspešna pri oblikovanju skupne zunanje in varnostne politike kot pri uvajanju enotnega trga in enotne valute. Zgodovinsko gledano so prvi korak v to smer naredili leta 1954, ko so poskusili ustanoviti Evropsko skupnost za obrambo, vendar je podjetna zamisel v zadnjem trenutku propadla. Leta 1970 je sledilo evropsko politično sodelovanje, poskus, da bi države članice EU poskušale uskladiti svoja stališča do takratnih zunanjepolitičnih vprašanj. Države EU so tako pripravile skupne izjave, s katerimi so obsodile dejanja agresije v svetu oziroma podprle Združene narode ali kako drugo mirovno pobudo. Načelo skupne zunanje in varnostne politike pa je bilo uradno sprejeto z Maastrichtsko pogodbo leta 1992. Evropska unija s skupno zunanjo in varnostno politiko ter evropsko varnostno in obrambno politiko dodaja politično razsežnost vlogi, ki jo ima v mednarodnem prostoru kot velika trgovinska in gospodarska sila. Vendar jo čaka še veliko dela, preden se bo obseg te politične razsežnosti popolnoma izoblikoval. Čeprav so se države članice zavezale k uspešnemu izvajanju skupne zunanje in varnostne politike, je njihovim vladam včasih v imenu solidarnosti EU težko spremeniti svojo nacionalno politiko glede določene države ali regije (EU 2006).

EU je tako sprejela zavezo, da bo razvijala skupno varnostno politiko, vključno z razvijanjem skupne obrambne politike. Vendar pa je odločitev o skupni obrambi še vedno odvisna od odločitev držav članic EU. Kot dodatek k imenovanju Javierja Solane kot prvega visokega predstavnika za

skupno zunanjo in varnostno politiko so bile naloge kriznega upravljanja⁹, poznane kot Petersberške naloge¹⁰, postavljene v jedro procesa krepitev skupne Evropske zunanje in varnostne politike (CFSP – Common Foreign and Security Policy).

Vizijo evropske vloge pri zagotavljanju globalne varnosti predstavlja Evropska varnostna strategija¹¹. Ta politični dokument poziva EU, da z uporabo vseh zmogljivosti, vključno z vojaško, prevzame dejavnejšo vlogo ter učinkovitejše ukrepanje na področju zagotavljanje varnosti in miru. Za uresničitev te politične volje pa je potrebno pri državah članicah pridobiti ustrezna sredstva in zmogljivosti. Z jasnim namenom po gradnji vojaških in civilnih zmogljivosti, oblikovanjem političnih in vojaških struktur postaja EU tudi vse bolj operativna (izvedbena).

4.2 Načrtovanje zmogljivosti EU

Glede vojaških zmogljivosti so si države članice EU spomladi 2004 določile nov Globalni cilj 2010 (Headline Goal 2010), ki odraža razvoj strateškega okolja in tehnologije, kot tudi izkušnje, pridobljene v misijah EU. Interoperabilnost, razporejanje in trajnost so ključni elementi novega Globalnega cilja 2010 (intervju s podpolkovnikom Samom Zanoškarjem 2007).

---

⁹ Naloge kriznega upravljanja vključujejo človekoljubne, reševalne naloge, naloge za ohranjanje in vzpostavljanje miru.

¹⁰ Petersberške naloge (Petersberg Task), poimenovane po kraju Petesberg v Nemčiji, kjer so zunanji in obrambni ministri ZEU 19. junija 1992 sprejeli tipe nalog, v katere se lahko vključijo vojaške enote članic.

¹¹ Dokument je bil sprejet leta 2003 z naslovom A Secure Europe in a Better World (Varna Evropa v boljšem svetu) s podnaslovom European Security Strategy (Evropska varnostna strategija).

V skladu z dokumentom »Globalni cilj 2010« naj bi bila EU sposobna (glej Grizold 2005: 67) do leta 2010 hitro in ustrezno pripraviti celoten spekter operacij kriznega upravljanja¹².

4.2.1 Vsebina globalnega cilja

Prvič so si države članice EU zadale globalni cilj na zasedanju Evropskega sveta v Helsinkih leta 1999. Helsinški globalni cilj (Headline Goal) je določal, da do leta 2003 države članice na prostovoljni osnovi prispevajo 50 do 60 tisoč vojakov, ki jih lahko napotijo v operacije za izvajanje petersberških nalog v 60-ih dneh. Takšne operacije morajo biti zmožne izvajati vsaj leto dni. Zaradi tega morajo imeti tudi dodatne sile v nižji stopnji pripravljenosti za potrebe nadomestitve angažiranih sil. Znotraj nabora sil pa morajo razpolagati tudi z manjšimi zmogljivostmi v visoki stopnji pripravljenosti, ki so zmožne hitrega odziva.

Leta 2004 so države članice EU določile nov globalni cilj do leta 2010. Na osnovi evropske varnostne strategije in kvalitativnega razvoja zmogljivosti nadgrajuje helsinškega z osnovnim namenom izboljšanja interoperabilnosti, premestljivosti in vzdržljivosti sil (intervju s podpolkovnikom Samom Zanoškarjem 2007). Spekter nalog sil je bil na osnovi evropske varnostne strategije razširjen s petersberških nalog še na operacije razorožitve, podporo tretjim državam v boju proti terorizmu in reformo varnostnega sektorja.

Globalni cilj 2010 pomeni pomemben premik v smeri izboljšanja zmogljivosti za hiter odziv. EU mora imeti zadostne sile v visoki stopnji pripravljenosti. Odločitev o izvedbi operacije naj bi

---

¹² Operacije kriznega upravljanja zajemajo humanitarne in reševalne akcije, operacije v podporo miru, bojne naloge, vključno z nalogami zagotavljanja miru, operacije razorožitve, podporo tretjim državam v boju proti terorizmu ter preventivne operacije za preprečitev kriz.

bili sposobni sprejeti v petih dneh po sprejetju koncepta kriznega upravljanja s strani Sveta EU. Deset dni po sprejetju odločitve naj bi enote že začele delovati na območju operacije.

4.2.2 Bojne skupine EU

Odločitev o izboljšanju zmogljivosti za hiter odziv so članice EU operacionalizirale v konceptu bojnih skupin EU. Vsaka naj bi štela okoli 1.500 pripadnikov in bila podprta z ustrezno bojno podporo in logistiko. Bojne skupine EU (EUBG – EU Battle Group) naj bi bila sposobna izvesti avtonomno operacijo manjšega obsega v začetni fazi večje operacije. Sposobne naj bi jo bile izvajati od trideset do največ sto dvajset dni. Skupine naj bi dosegle polno operativno zmogljivost do leta 2007. EU naj bi bila takrat zmožna izvajati dve operaciji s silami velikosti bojne skupine hkrati. Model za določitev HLG 2003 je zasnovan na izkušnjah iz operacij v Bosni in Hercegovini in na Kosovu, medtem ko je bil model za bojne skupine zasnovan na izkušnjah iz operacije Artemis v DR Kongu in podobnem konceptu Natovih odzivnih sil NRF (intervju s podpolkovnikom Samom Zanoškarjem 2007).¹³

4.3 Načrtovanje vojaških zmogljivosti EU

4.3.1 Proces razvoja vojaških zmogljivosti

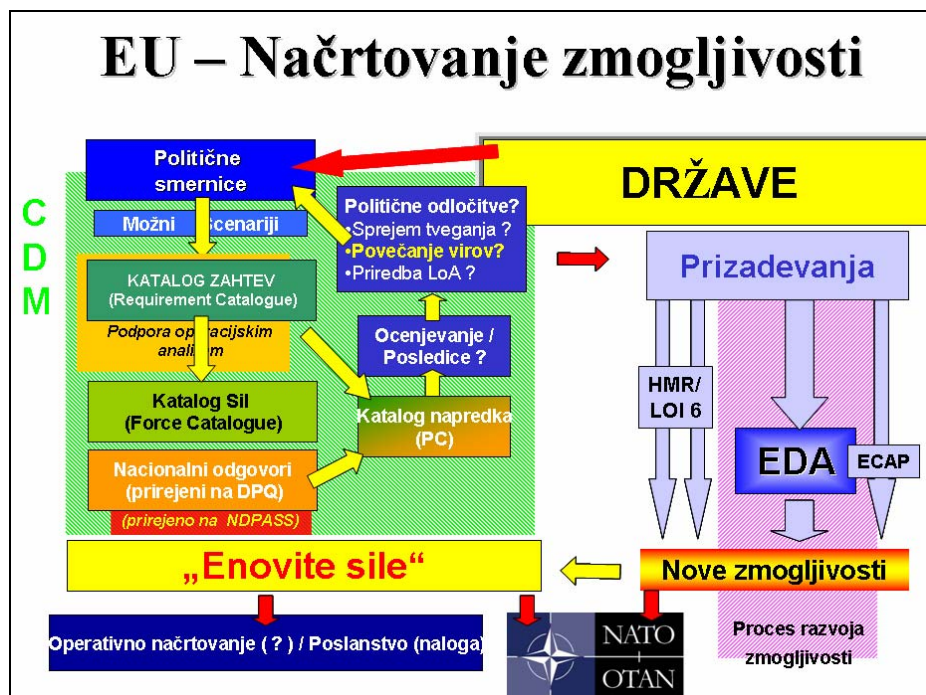
Proces razvoja zmogljivosti je pravzaprav proces načrtovanja sil, kot ga poznajo evropske oborožene sile in zveza Nato, prilagojen potrebam EU. Na osnovi izdelanih scenarijev in možnih vojaških odgovorov nastane Katalog zahtev – Requirements Catalogue (glej sliko 4.3.1.1). V njem so opredeljene zahtevane zmogljivosti, ki omogočajo uspešno izvajanje Evropske varnostne in

---

¹³ Glej tudi Grizold 2005: 68.

obrambne politike (EVOP) v kriznih razmerah. Obrambni vprašalnik EU (HGQ – Headline Goal Questionnaire) prejmejo države članice. V odgovoru ponudijo svoje zmogljivosti za izpolnitev zahtev iz kataloga. Prispevki članic se združijo v Katalog sil – Force Catalogue (glej sliko 4.3.1.1). Iz njega so razvidna tako podvajanja kot primanjkljaji zmogljivosti. Ko se prispevki obdelajo, pride na vrsto Katalog napredka – Progress Catalogue (glej sliko 4.3.1.1). Služi kot osnova za analizo zmogljivosti EU v doseganju ravni ambicij in odpravo vrzeli in pomanjkljivosti (intervju s podpolkovnikom Samom Zanoškarjem 2007).

Slika 4.3.1.1: » Proces načrtovanja zmogljivosti EU«

Vir: Trafela 2005.

4.3.2 Nosilci načrtovanja vojaških zmogljivosti v EU

4.3.2.1 Politično-varnostni odbor Evropske unije

Za implementacijo skupne Evropske varnostne in obrambne politike (EVOP) je EU oblikovala naslednje organe: Politično-varnostni odbor (PSC – Political and Security Committee), Vojaški odbor EU (EUMC – EU Military Committee) in Vojaški štab EU (EUMS – Military Staff) (EU 2006c). Politično-varnostni odbor (PSC) predstavlja civilno telo, ki je odgovorno za izvrševanje odločitev Sveta UE ter izvaja politični nadzor in daje strateške usmeritve vojaškemu delovanju EU.

4.3.2.2 Vojaški odbor Evropske unije

Najvišje vojaško strokovno telo (EU 2006a) Sveta Evrope je Vojaški odbor EU (EUMC – EU Military Committee). Je pristojno za vojaško svetovanje in sodelovanje med članicami Sveta Evrope ter organ za preprečevanje konfliktov in krizni menedžment. Člani EUMC so načelniki generalštabov vojska, načelniki obrambnih štabov (CHOD – Chief of Defence) oziroma njihovi vojaški predstavniki (MILREP – Military Representative). EUMC se sestaja na ravni CHOD ali MILREP.

Predsednik EUMC mora biti general s štirimi zvezdicami (v RS rang generala), ki ga za dobo treh let izvoli Svet Evrope na predlog načelnikov obrambnih štabov. Predsednik zastopa EUMC na Politično-varnostnem odboru (PSC) in na Svetu Evrope, vodi ter predseduje svojim sestankom na nivoju vojaških predstavnikov ali načelnikov obrambnih štabov (EU 2006a).

Poslanstvo EUMC je naslednje (EU 2006a):

- je pristojno telo za vojaška svetovanja in sodelovanja med članicami Sveta Evrope;
- je organ za preprečevanje konfliktov in krizni menedžment;
- svetuje politično-varnostnemu svetu s področja obrambe.

EUMC lahko podaja mnenja in predloge na naslednjih področjih (EU 2006a):

- pri vsesplošnem konceptu kriznega menedžmenta z vojaškega področja;
- pri vojaškem pogledu, ki se povezuje s politično kontrolo;
- pri strateških usmeritvah operacij;
- pri ocenah tveganja morebitnih kriz;
- pri vojaških zmogljivostih in posledicah kriznih situacij;
- pri finančnih konstrukcijah ter ocenah operacij in vaj;
- pri vojaškem sodelovanju s pridruženimi članicami, državami tretjega sveta in mednarodnimi organizacijami.

V kriznih razmerah EUMC daje vojaške nasvete Vojaškemu štabu EU (EUMS). Opredeľuje dejstva (na osnovi prošnje politično-varnostnega sveta) in daje začetne direktive generalnemu direktorju EUMS za ponazoritev strateških vojaških možnosti. Ocenjuje strateške vojaške zmožnosti, podane s strani EUMS, in jih posreduje PSC skupaj z oceno EUMC-ja in vojaškim nasvetom. Odobrava začetne načrtovalne direktive za poveljnika operacij. Na podlagi evalvacije

EUMS-ja podaja nasvete in priporočila PSC-ju na koncepte operacij in na osnutke načrtov operacij ter daje nasvete PSC-ju o možnostih prekinitve določene operacije. EUMC nadzoruje pravilno izvajanje trenutnih operacij v odgovornosti poveljnika operacij.

4.3.3 Vojaški štab Evropske unije

Vojaški štab EU (EUMS – EU Military Staff) predstavlja glavni vir vojaškega strokovnega znanja EU in zagotavlja povezavo med Vojaškim odborom (EUMC) ter razpoložljivimi vojaškimi viri (EU 2006b). Opravlja tri glavne operativne funkcije:

- zgodnje opozarjanje,
- ocenjevanje situacije
- in strateško načrtovanje.

Prispeva k razvoju in pripravljenosti nacionalnih in večnacionalnih sil, ki so dane na uporabo s strani članic EU. Planira, ocenjuje in podaja mnenja v zvezi s konceptom kriznega menedžmenta in splošne vojaške strategije (EU 2006b).

Poslanstvo oziroma funkcije Vojaškega štaba EU (EUMS) so naslednje (EU 2006b):

- je svetovalni organ, podrejen Vojaškemu odboru EU (EUMC),
- izvršuje odločitve in usmeritve Vojaškega odbora (EUMC),
- podpira Vojaški odbor (EUMC) pri situacijskih ocenah in vojaškem pogledu na strateško načrtovanje, ki zajema izvajanje petersberških nalog, varnostno strategijo EU in operacije, ki jih vodi s strani EU.

Zagotavlja povezavo med Vojaškim odborom EU (EUMC) in vojaškimi viri. Naloga Vojaškega štaba (EUMS) je tudi nadzor, ocena in podajanje predlogov v povezavi vojaškimi zmogljivostmi in zmožnostmi članic EU. Natančneje je Vojaški štab EU (EUMS) odgovoren za (EU 2006b):

- nadziranje morebitnih kriznih žarišč,
- podajanje vojaškega mnenja za strateško načrtovanje,
- organiziranje in koordiniranje procedure z nacionalnimi, multinacionalnimi in Natovimi poveljstvi,

- programiranje, načrtovanje, vodenje in ocenjevanje (evalvacijo) vojaških pogledov na procedure kriznega menedžmenta EU,
- gostitev skupine Nata za povezave in vzpostavitev skupine EU v sklopu SHAPE,
- podajanje vojaškega mnenja ESDP-ju ter podajanje vojaškega mnenja v boju proti terorizmu.

Vojaški štab (EUMS) izvaja vse predhodno naštetе naloge glede na procese Natovega obrambnega načrtovanja in procesa načrtovanja ter pregleda v sklopu partnerstva za mir (PfP – Partnership Work Programme). Vojaški štab EU (EUMS) tesno sodeluje tudi z Evropsko obrambno agencijo (EDA).

Od leta 2004 je Vojaški štab EU (EUMS) podprt s strani civilno-vojaške celice oziroma oddelka (v sklopu območja dela EUMS), ki se ukvarja s strateškim načrtovanjem, ki je odgovor na krize (krizna žarišča) z namenom združiti civilno-vojaške misije.

4.3.4 Načrtovanje vojaških zmogljivosti v podporo kriznemu odzivanja

Za dosego napredka pri razvoju Evropskih vojaških zmogljivosti (ECAP – European Capability Action Plan) je bilo oblikovanih 14 projektnih skupin, ki predstavljajo nadaljevanje procesa akcijskega načrta za evropske zmogljivosti. V projektnih skupinah prostovoljno sodelujejo države članice EU, ki želijo doseči napredek na področju vojaške oborožitve, opreme, interoperabilnosti, poveljniških zmogljivosti itd.

V času luksemburškega predsedstva je bila izvedena evalvacija njihovega dela v luči Globalnega cilja 2010 (Headline Goal 2010). Na podlagi opravljene analize je večina projektnih skupin (prečrpavanje goriva v zraku, iskanje in reševanje, ISTAR, saniteta, RKB, del skupine Poveljstvo, strateški pomorski transport, brezpilotna letala, vesoljske zmogljivosti) prešla pod okrilje Evropske obrambne agencije (EDA – European Defence Agency). Ena skupina je zaključila s svojim delom (interoperabilnost v humanitarnih in evakuacijskih operacijah), nekaj pa se jih je preoblikovalo v ekspertne skupine (specialne enote, helikopterji, del skupine Poveljstvo, ki se nanaša na CIS, strateški zračni transport, taktična balistična obramba).

V skladu z medsebojnim partnerstvom in transparentnostjo med EU in Natom, bo Nato tudi v bodoče informiran o aktivnostih projektnih skupin ECAP. Prav tako se nadaljuje tesno sodelovanje v okviru Natove skupine za zmogljivosti v EU.

EU napreduje pri razvijanju novih in obstoječih zmogljivosti civilnega in vojaškega kriznega upravljanja, ki se lahko hitro odzovejo na nastajajoč konflikt. Posebno pozornost je posveta možnosti učinkovitejšega združevanja različnih instrumentov, ki so na razpolago EU pri odzivanju na potencialne ali dejanske krizne situacije. Kjer je to primerno, EU prav tako skrbi za zagotavljanje doslednosti z dejavnostmi drugih akterjev, s katerimi namerava sodelovati na mednarodni ravni na področju kriznega upravljanja.

Dosedanja razprava v delovnih skupinah je šla v smeri boljšega sodelovanja že obstoječih struktur, ki morajo zagotavljati koherentnost delovanja med državami članicami, Svetom, Komisijo. Države članice EU so izpostavile tudi potrebo po fleksibilnem pristopu in zgodnjem načrtovanju. Učinkovito in verodostojno odzivanje EU na krizne situacije temelji na natančni oceni situacije, hitri napotitvi in zgodnji prisotnosti na terenu ter koordinaciji med vsemi sodelujočimi institucijami. Razprave so pokazale tudi na različne poglede držav članic na vlogo Koordinacijske skupine za krizno posredovanje Komisije (CRCT) in civilno-vojaške celice. Velik del delegacij se boji rivalstva, ki pravzaprav odraža rivalstvo med Komisijo in Svetom EU (intervju s podpolkovnikom Samom Zanoškarjem 2007).

4.4 Primerjava obrambnega načrtovanja in načrtovanja sil zveze Nato in EU

Primerjava obrambnega načrtovanja in načrtovanja sil med Nato in EU ni enostavna. Osnovno vprašanje je »Kaj primerjati?«. Že takoj na začetku naletimo na prvi problem – problem disciplin obrambnega načrtovanja. Nato pri obrambnem načrtovanju pozna sedem področij, medtem ko v EU ne zasledimo definiranih posameznih področij obrambnega načrtovanja.

Obe organizaciji sta razvili določene organe ter pomožne organe, ki se ukvarjajo s procesom obrambnega načrtovanja. Dejstvo je tudi, da ima Nato pri obrambnem načrtovanju in načrtovanju zmogljivosti bistveno daljšo tradicijo.

Pri obeh organizacijah je nivo ambicij politično definiran, vendar pa so rezultati in pristop različni. EU osredotoča načrtovanje zmogljivosti na vrsto misije ter teži k temu, da bo ta misija tudi izvršena, medtem ko Nato svoje zahteve definira v bolj kvantitativni obliki, ki je zasnovana na analizah, potrebah in zahtevah ACT-a.

Še najprimernejša je primerjava procesov. Pri obeh organizacijah tako zasledimo, da so izhodišča za obrambno načrtovanje v političnih smernicah.

V načelu je načrtovanje vojaških zmogljivosti med EU in zvezo Nato enako in se v obeh organizacijah začneja z oceno potreb, z opredelitvijo skupnih potreb in delitvijo zahtev (ciljev) za posamezne članice, s sprejemom in z razvojem (realizacijo) teh zmogljivosti zaradi sprejetih obveznosti v članicah ter se konča s pregledom realizacije (stanja).

Obstajajo pa tudi večje razlike v pristopu, časovnih okvirih, načinu posredovanja in sprejemanja obveznosti za posamezne članice ter v vsebini in vrsti zmogljivosti, kar izhaja iz različne vloge in varnostno–obrambne organiziranosti obeh organizacij. V Natu imajo vse članice enak status in s tem pravice in obveznosti glede opredeljenih obrambnih potreb, medtem ko imajo članice EU do obrambnih potreb, ki se uresničujejo v sklopu SZVP, različen položaj, vlogo ter status. Nekatere članice EU so članice Nata, nekatere so nevtralne, nekatere so v Partnerstvu za mir (PfP – Partnership for Peace), so pa tudi članice Nata, ki pa niso članice EU. V zadnjem času se skuša v sklopu razvoja zmogljivosti med EU in Natom vzpostaviti instrument usklajevanja.

Bistvene razlike v načrtovanju zmogljivosti med EU in zvezo Nato so v vsebini in vrsti nalog ter s tem tudi v zmogljivostih za krizno odzivanje (glej sliko 4.4.1). Nato namreč razvija sile za izvajanje celotnega spektra nalog, kar med drugim predstavlja intenzivno bojno delovanje izven prostora držav članic zveze Nato. Članice EU pa razvijajo zmogljivosti za izvajanje petersberških nalog. Razlike so tudi v načinu in časovnih okvirih opredeljevanja potreb po razvoju zmogljivosti. V Natu se potrebe oblikujejo in posredujejo članicam v Ciljih sil (FP – Force Proposals) v dvoletnih ciklih, medtem ko se v EU oblikujejo v tako imenovanih Glavnih ciljeh (Headline Goal) v različnih časovnih okvirih. Tudi način sprejemanja ter obveznosti so različne. Za članice zveze Nata so obveze zelo močne, medtem ko so v EU te obveznosti bolj »svobodne« glede na odločitve članic, koliko in katere zmogljivosti bodo razvijale in namenile v skupne zmogljivosti EU.

Slika 4.4.1: »Primerjava načrtovanja zmogljivosti Nato – EU«

Vir: Trafela 2005.

5. OBRAMBNO NAČRTOVANJE IN NAČRTOVANJE SIL V REPUBLIKI SLOVENIJI

5.1 Obrambno načrtovanje in obrambna politika RS

Obrambna politika RS, kot del nacionalno-varnostne politike, obsega načrte, programe in dejavnosti, ki omogočajo obrambo RS z lastnimi obrambnimi zmogljivostmi in v sodelovanju z zavezniki. Z vključitvijo v zavezništvo varnost in obramba RS nista več samo nacionalni, ampak tudi integralni del evropske in mednarodne varnosti in obrambe.

Obrambna politika je opredeljena v Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti (Državni zbor RS 2001b), iz katere izhajajo sledeče:

- obrambna politika je usmerjena v zagotavljanje obrambne sposobnosti države in v nadaljnji razvoj obrambnega sistema;
- RS bo krepila nacionalno varnost na podlagi izpolnjevanja zahtevanih meril in standardov Nata;
- načrtovanje obsega in strukture Slovenske vojske ter njenega razvoja, opremljanja in delovanja bo temeljilo na poglobljeni presoji potreb in zmogljivosti RS, pri čemer bodo zagotovljeni ustrezna kritičnost, selektivnost pri sprejemanju tujih rešitev in ohranjanje posebnosti RS in Slovenske vojske;
- s preoblikovanjem in modernizacijo Slovenske vojske bo postopno zmanjšan njen obseg, povečan delež poklicne sestave, izboljšana kadrovska struktura ter opremljenost s sodobnimi oborožitvenimi sistemi in vojaško opremo ter omogočeno vključevanje prostovoljcev v vojaške enote;
- obrambna politika bo zagotavljala usklajenost civilne obrambe z vojaško obrambo in drugimi dejavnostmi sistema nacionalne varnosti. Republika Slovenija bo zagotovila tudi razmere za delovanje civilne obrambe v mednarodnih mirovnih in humanitarnih operacijah, kjer bo civilna obramba logistično in informacijsko dopolnjevala in podpirala napore Slovenske vojske pri opravljanju njenih mednarodnih obveznosti;
- zagotovitev finančnih virov za obrambne potrebe bodo po obsegu in strukturi primerljive s financiranjem v državah članicah Nata.

Obrambna politika in obrambno načrtovanje sta povezani. Obrambno načrtovanje preoblikuje obrambno politiko v obrambni koncept ter v obseg in strukturo obrambnih sil. Proces obrambnega načrtovanja se prične z oblikovanjem varnostnih ciljev na nacionalni ravni (MORS 2005a).

5.1.1 Normativne podlage za obrambno načrtovanje

Obrambno načrtovanje v obrambnem sistemu RS urejata predvsem dva predpisa. Prvi je Zakon o obrambi, ki v 82. členu, točka 5, določa: »Državni zbor določa temeljne usmeritve za organizacijo in izvajanje obrambe, in pri tem zlasti: sprejema splošne dolgoročne programe razvoja in opremljanja Slovenske vojske« (Državni zbor RS 2004). Državni zbor ima tako ključno pristojnost določanja dolgoročnih usmeritev za razvoj SV, vprašanje pa je, kdo daje usmeritve za razvoj celotnega obrambnega sistema.

Drugi dokument, ki ureja področje obrambnega načrtovanja, je Pravilnik o planiranju v Ministrstvu za obrambo (MORS 2005a). Obrambno načrtovanje je v 4. členu Pravilnika opredeljeno kot načrtovanje zmogljivosti. V istem členu je določeno, da je načrtovanje zmogljivosti dolgoročno, srednjeročno in kratkoročno, vendar ni popolnoma jasno, ali je kratkoročno načrtovanje dejansko načrtovanje zmogljivosti, saj je opredeljeno kot poslovno planiranje, ki se kasneje obravnava ločeno od načrtovanja zmogljivosti.

5.1.2 Proces obrambnega načrtovanja v RS

Pri ocenjevanju trenutnega stanja na področju obrambnega načrtovanja in načrtovanja zmogljivosti v MORS-u obstajajo elementi oziroma področja obrambnega načrtovanja, ki pa še niso povsem povezani v celovit sistem. Prav tako še niso jasno določeni nosilci posameznih področij obrambnega načrtovanja. Vzpostavlja se tudi srednjeročno načrtovanje, ki je podlaga za pripravo kadrovskih načrtov in načrtov usposabljanja, načrtovanje razvoja, opremljanja in nakupov vojaške opreme. Še vedno je neustrezna tudi povezanost obrambnega proračuna z dolgoročnimi in srednjeročnimi cilji obrambnega sistema (MORS 2004: 19–20).

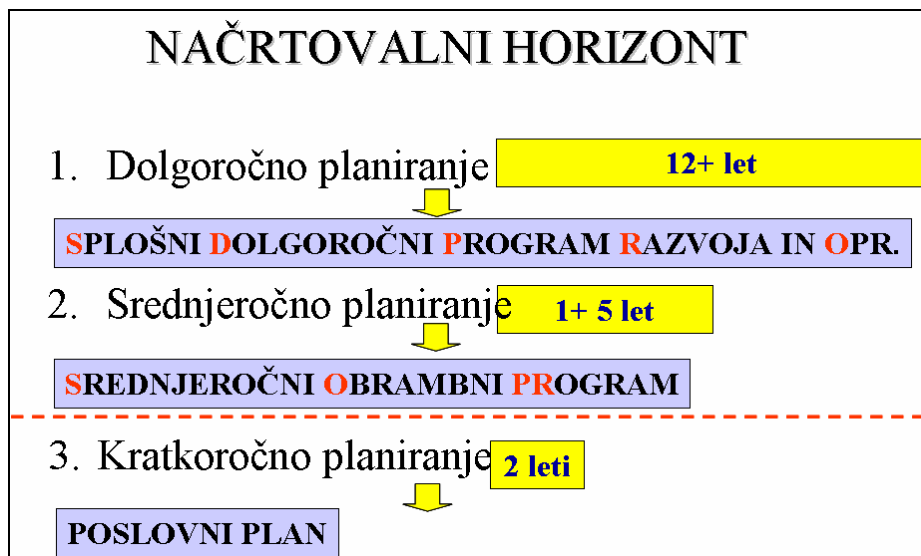
Načrtovanje v ministrstvu obsega:

- kratkoročno načrtovanje, za obdobje dveh let;
- srednjeročno načrtovanje, za obdobje šestih let. Obsega pripravo predlogov vojaških in civilnih zmogljivostih, pripravo smernic za izdelavo srednjeročnega načrta ter izdelavo srednjeročnega načrta ministrstva (slika 5.1.2.1);

- dolgoročno načrtovanje, za obdobje najmanj dvanajstih let (slika 5.1.2.1). Pri dolgoročnem načrtovanju se izvajajo procesi ocenitve strateškega okolja, strateškega pregleda obrambe, koordinacije morebitnih dopolnitev in sprememb ReSNV in Obrambne strategije ter izdelave dolgoročnega obrambnega načrta. V tej fazi se določijo cilji in strategije za uresničevanje nacionalnih varnostnih interesov na obrambnem področju ter zahteve za obrambne zmogljivosti (MORS 2005a).

Slika 5.1.2.1: »Načrtovalni horizont v MORS-u«

Vir: Intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007.

Direktorat za obrambno politiko v sodelovanju z drugimi organizacijskimi enotami ministrstva pripravi oceno tveganja in ogrožanja nacionalne varnosti RS in pri tem sodeluje z drugimi državnimi organi ter organi Nata in EU.

Ocena tveganja in ogrožanja je rezultat neprekinjenega procesa spremljanja varnostnega okolja, napovedovanja potencialnih groženj varnosti, tveganja in priložnosti za državo (glej sliko 5.1.3.1). Zajema napoved sprememb varnostnega okolja, ki jih je treba upoštevati pri kratkoročnem, srednjeročnem in dolgoročnem načrtovanju. Ocena je podlaga za izdelavo Strateškega pregleda obrambe, dopolnitve in spremembe ReSNV, Obrambne strategije RS, za načrtovanje razvoja vojaških in civilnih zmogljivosti ter za načrtovanje virov za njihov razvoj in uporabo.

Ocena tveganja in ogrožanja se izdelava v obliki napovedi razvoja strateškega okolja predvsem na področju mednarodnega političnega okolja, vojaškega okolja, tehnološkega razvoja, gospodarskih razmer, družbenega in naravnega okolja ter pravnih zadev.

5.1.3 Nosilci obrambnega načrtovanja v RS

Osrednje mesto pri izvajanju priprav in vodenju vojaške obrambe ima Vlada Republike Slovenije, ki s pomočjo definiranih ukrepov obrambe opredeljuje osnovne usmeritve ukrepanja v različnih kriznih razmerah vseh izvajalcev obrambe v obrambnem sistemu Republike Slovenije (glej Državni zbor RS 2002). Odločitev o izvajanju ukrepov civilne obrambe sprejema Vlada RS, ki je določila tudi 11 gospodarskih družb, zavodov in organizacij, katerih dejavnost je posebnega pomena za obrambo države, kot so na primer Slovenska naftna družba, Telekom Slovenije itd. (glej Sektor za civilno obrambo 2004: 14).

Svet za nacionalno varnost (SNAV) deluje pri Vladi RS kot posvetovalni in usklajevalni organ, v vojni pa se lahko preoblikuje v Državni operativni štab obrambe (DOŠO), ki operativno usklajuje vojaško in civilno obrambo ter ukrepe zaščite in reševanja (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti 2001). Za stanje priprav in delovanje gospodarskih ter drugih dejavnosti v vojni so v okviru svojih pristojnosti odgovorna ministrstva, ki izdelujejo obrambne načrte za svoja področja delovanja¹⁴. Tako npr. pripravljajo predloge predpisov za delovanje posameznih gospodarskih dejavnosti v vojnem (izrednem) stanju (določajo naloge podjetij, zavodov in drugih organizacij, katerih ustanoviteljica je država). Pristojna ministrstva, vsako za svoje področje, določajo javna podjetja, zavode in družbe, ki so posebnega pomena za obrambo države, in izdelujejo obrambne dokumente. Določajo tudi gospodarske družbe, zavode in organizacije, s katerimi se sklene pogodba za proizvodnjo oz. opravljanje storitev materialne in zdravstvene oskrbe Slovenske

---

¹⁴ Ti obrambni načrti so dejansko načrti delovanja, ki jih ne moremo povezovati z načrtovanjem zmogljivosti (opomba avtorja).

vojske, državnih organov, prebivalstva, policije in sil za zaščito, reševanje in pomoč (glej Jurčan 2002: 41).

Direktorat za obrambno politiko (DOP) je odgovoren za izvajanje, razvoj in stalno izboljševanje procesa načrtovanja v ministrstvu. Vodje notranjih organizacijskih enot in predstojniki organov v sestavi so odgovorni za izvedbo, razvoj in stalno izboljševanje procesa načrtovanja ter za doseganje načrtovanih ciljev notranjih organizacijskih enot in organov v sestavi, ki jih vodijo, pri čemer morajo upoštevati razpoložljive vire in sprejemljiva tveganja. Skladno z veljavnimi predpisi, smernicami ministra in Pravilnikom načrtujejo delo svojih organizacijskih enot in poročajo o uresničevanju sprejetih načrtov (MORS 2005a).

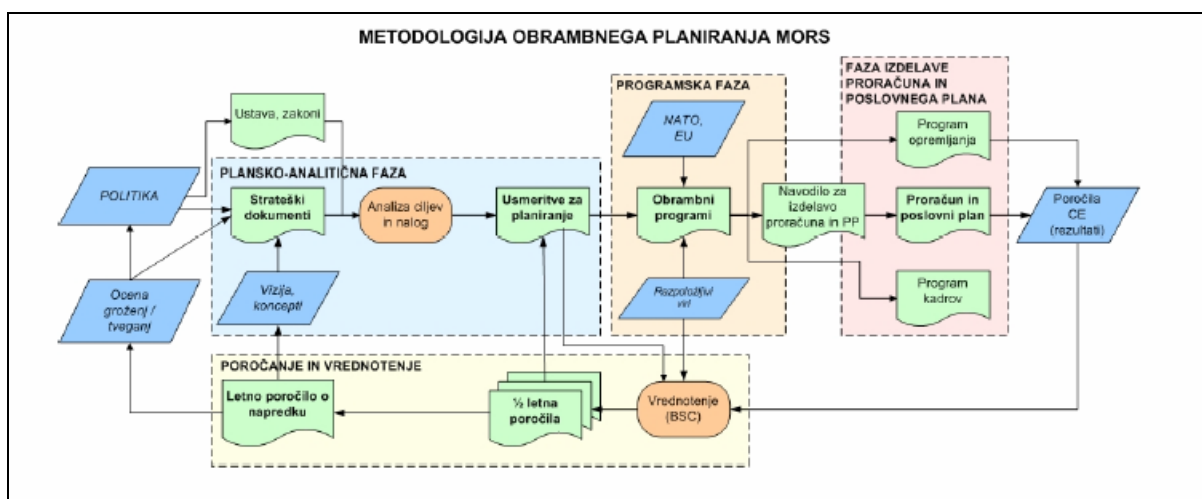
Obrambno načrtovanje je razdeljeno na štiri ravni (glej MORS 2005a). Načrtovanje zmogljivosti je prepuščeno prvi ravni, ki jo tvorijo: načelnik GŠSV, generalni direktor URSZR, glavni inšpektor za obrambo, glavni inšpektor za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, glavni direktorji direktorats in generalni sekretar ter vodja kabineta ministra. Na tej stopnji se izdelajo strateški dokumenti, kot so: Strateški pregled obrambe SPO), Splošni dolgoročni program opremljanja in razvoja Slovenske vojske (ReSDPRO), Srednjeročni obrambni program (SOPR).

Direktorat za obrambno politiko (DOP) v sodelovanju z organizacijskimi enotami na I. ravni načrtovanja usklajuje izdelavo strateškega pregleda obrambe, izdela zaključno poročilo in ga posreduje ministru. Prav tako DOP, v sodelovanju z organizacijskimi enotami na I. ravni načrtovanja, praviloma vsaka štiri leta, za obdobje najmanj dvanajstih let, pripravi predlog dolgoročnega obrambnega načrta, ki je osnova za spreminjanje vojaških zmogljivosti.

Na osnovi smernic, ki jih pripravi DOP, ter planskih predpostavk in razpoložljivih virov GŠSV izdela predlog vojaških zmogljivosti. Na podlagi predlogov zmogljivosti, obrambne strategije, dolgoročnega obrambnega načrta, sprejetih mednarodnih obveznosti države, letnih poročil ministrstva, proračunskih okvirov in ciljev države Direktorat za obrambno politiko pripravi predlog smernic za izdelavo srednjeročnega programa. Smernice opredeljujejo nacionalno-varnostne potrebe, izzive na obrambnem področju, predvsem pa predvidene razpoložljive vire za načrtovano obdobje, praviloma pa za obdobje šestih let. DOP v sodelovanju z organizacijskimi enotami na I. ravni načrtovanja v letu pred začetkom sprejemanja proračuna pripravi predlog srednjeročnega načrta. Srednjeročni obrambni načrt je podlaga za izdelavo poslovnega načrta, s katerim se določijo cilji in naloge organizacijskim enotam, odgovornosti za naloge ter roki in viri za njihovo izvedbo. Smernice za njegovo izdelavo izdela DOP.

Iz Pravilnika o obrambnem načrtovanju je razvidno, da ima nosilno vlogo pri usklajevanju načrtovanja na obrambnem področju Direktorat za obrambno politiko. Vendar iz pravilnika ni razvidno, katere obveznosti imajo posamezne organizacijske enote ena do druge. Pravilnik namreč predpisuje le, kdo je odgovoren za proces obrambnega načrtovanja. Prav tako ni razvidno, v kolikšni meri obstaja usklajevanje nalog na obrambnem področju med različnimi državnimi resorji oziroma katere naloge imajo le-ti. V pravilniku tudi ni zaslediti, ali pri izdelavi ocene ogroženosti sodelujejo tudi druge državne obveščevalne ter varnostne institucije, npr. Slovenska obveščevalna agencija, policija ... Vse to kaže, da še vedno ne obstaja celovito obrambno načrtovanje. Eden od pokazateljev je med drugim tudi ta, da ne obstajajo vojaške strateške ocene oziroma vojaška strateška priporočila. Prav tako v Pravilniku ni zaslediti, v kolikšni meri obstaja medsebojna povezanost, odvisnost ter usklajenost v načrtovanju civilnih zmogljivosti za podporo Slovenski vojski in zavezniškim silam.

Slika 5.1.3.1: »Metodologija obrambnega načrtovanja MORS-a«

Vir: MORS 2004: 802-00-15/2003-19.

V MORS-u se celovit sistem obrambnega načrtovanja šele vzpostavlja. Pravilnik o obrambnem načrtovanju je bil sprejet konec leta 2005. Pri izdelavi so bile upoštevane izkušnje in priporočila s področja obrambnega načrtovanja v Natu in načrtovanja obrambnih zmogljivosti v EU.

Nov sistem obrambnega načrtovanja naj bi obsegal oblikovanje smernic ministra, ki bodo vključevale smernice za pripravo dolgoročnega strateškega načrta, srednjeročnega obrambnega načrta, odločitve o večjih nakupih vojaške opreme ter podlago za proračunsko načrtovanje.

Celovit trifazni sistem obrambnega načrtovanja naj bi obsegal plansko-analitična faza, programsko fazo in faza izdelave obrambnega proračuna in poslovnega plana. Ta sistem naj bi povezoval dolgoročno strateško načrtovanje, srednjeročno načrtovanje ter pripravo obrambnega proračuna in poslovnega načrta. Sistem načrtovanja bo temeljil na metodi PPBS (Planning, Programming and Budgeting System) ter na sistemu poslovnega načrtovanja (Business Planning) (MORS 2004: 23–24).

5.1.4 Vloga Slovenske vojske v procesu obrambnega načrtovanju in načrtovanja zmogljivosti

Generalštab Slovenske vojske je najvišji vojaški strokovni organ za poveljevanje vojski. Temeljni namen in poslanstvo uresničuje z izvajanjem vojaških strokovnih nalog načrtovanja in razvoja sil, organiziranja vojske, zagotavljanja zmogljivosti, modernizacije in opremljanja vojske (glej MORS 2007b).

Glede na poslanstvo, in temeljni namen ima GŠSV naslednje naloge:

- oblikuje koncept vojaške obrambe države;
- pripravlja vojaškostrateške ocene položaja Republike Slovenije;
- predvideva prihodnje dogodke in pripravlja odzive nanje;
- zagotavlja vojaške nasvete ministru za obrambo in vladi;
- sodeluje pri razvoju obrambne strategije, razvija koncepte in usmerja izdelavo doktrine vojaške obrambe;
- načrtuje razvoj, organizacijo in strukturo SV, izvaja vojaški del obrambnega načrtovanja in načrtovanja sil;

- usmerja izdelavo doktrin in konceptov sistema izobraževanja in usposabljanja;
- določa cilje in usmeritve načrtovanja, izobraževanja, usposabljanja in urjenja;
- usmerja logistično zagotovitev delovanja SV;
- usmerja in koordinira razvoj infrastrukture SV in urejanje prostora;
- usmerja delovanje sistema bojne in mobilizacijske pripravljenosti SV;
- usmerja vojno načrtovanje ter načrtovanje delovanja enot SV za potrebe zavezništva in OZN;
- ob naravnih in drugih nesrečah skladno s svojo organizacijo in opremljenostjo sodeluje pri zaščiti in reševanju po odločitvi vlade.

Slovenska vojska oziroma Generalštab slovenske vojske (GŠSV) je v okviru procesa obrambnega načrtovanja pristojen¹⁵ za načrtovanje in razvoj vojaških zmogljivosti in s tem tudi zmogljivosti za izvajanje nalog kriznega odzivanja. Pri tem GŠSV na podlagi usmeritev Ministrstva za obrambo veljavne ocene ogroženosti, opredeljenih nalog SV in izkazanih potreb zavezništev (Nata in EU) izdeluje analize in planske scenarije ter predlaga razvoj posameznih zmogljivosti in SV kot celote. Ob upoštevanju zahtev za zmogljivosti (Capability Statement) po posebni metodologiji izdeluje koncepte in študije posameznih enot ter izvedbene načrte za razvoj in doseganje končnih operativnih zmogljivosti teh enot. GŠSV je tudi nosilec načrtovanja in izkazovanja kadrovskih, materialnih, finančnih in drugih virov, potrebnih za načrtovani razvoj posameznih zmogljivosti in SV v celoti. Te potrebe SV oziroma GŠSV posreduje Ministrstvu za obrambo in Vladi RS. O zagotovitvi virov za razvoj SV in s tem posameznih zmogljivosti odloča Vlada RS s sprejemom Srednjeročnega obrambnega načrta in proračunov za posamezna planska obdobja.

---

¹⁵ Razvidno tudi iz nalog GŠSV (opomba avtorja).

Z načrtovanjem zmogljivosti se v okviru GŠSV ukvarja sektor J5¹⁶ – Sektor za vojaško politiko, integracijo in načrtovanje sil. Ta ima v svoji sestavi Oddelek za načrtovanje sil, ki se neposredno ukvarja s procesom načrtovanja zmogljivosti.

5.1.5 Načrtovanje zmogljivosti

Z načrtovanjem zmogljivosti se zagotavlja vzpostavitev ustreznih zmogljivosti države, potrebnih za realizacijo interesov in ciljev RS na področju obrambe ter na področju zaščite in reševanja (MORS 2005a), tako do nacionalne kakor tudi do kolektivne varnosti v sklopu zaveznitva. Načrtovanje zmogljivosti je opredeljeno z naslednjimi dejavniki:

- z oceno tveganja in ogrožanja,
- s strateškim pregledom obrambe,
- z dolgoročnim obrambnim planom,
- s pregledom zmogljivosti,
- s smernicami za izdelavo srednjeročnega plana,
- s srednjeročnim planom,

5.1.5.1 Ocena tveganja in ogrožanja

Direktorat za obrambne zadeve v sodelovanju z drugimi organizacijskimi enotami ministrstva pripravi oceno tveganja in ogrožanja nacionalne varnosti RS in pri tem sodeluje z drugimi državnimi organi ter organi Nata in EU.

---

¹⁶ Glej strukturo GŠSV na www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/ministrstvo/organigram_gssv.pdf.

Ocena tveganja in ogrožanja je rezultat neprekinjenega procesa spremljanja varnostnega okolja, napovedovanja potencialnih groženj varnosti, tveganja in priložnosti za državo. Zajema napoved sprememb varnostnega okolja, ki jih je treba upoštevati pri dolgoročnem, srednjeročnem in kratkoročnem planiranju. Ocena je podlaga za izdelavo strateškega pregleda obrambe, dopolnitve in spremembe Resolucije o strategiji nacionalne varnosti (ReSNV), Obrambne strategije RS, za načrtovanje razvoja vojaških in civilnih zmogljivosti ter načrtovanje virov za njihov razvoj in uporabo.

Ocena tveganja in ogrožanja se izdelava v obliki napovedi razvoja strateškega okolja predvsem na področju mednarodnega političnega okolja, vojaškega okolja, tehnološkega razvoja, gospodarskih razmer, družbenega in naravnega okolja ter pravnih zadev.

5.1.5.2 Strateški pregled obrambe

Strateški pregled obrambe (SPO) je pregled zmogljivosti, delovanja in upravljanja obrambnega sistema z vidika njegove ustreznosti, primernosti in učinkovitosti in je osnova za pripravo dolgoročne vizije nadaljnjega razvoja obrambnega sistema (MORS 2005a).

Strateški pregled obrambe se pripravi praviloma ob pomembnejših spremembah strateškega okolja.

S strateškim pregledom obrambe se:

- oceni ustreznost, učinkovitost in primernost dosežene stopnje razvoja obrambnega sistema glede na oceno tveganja in ogrožanja nacionalne varnosti RS;
- ugotovi vzroke za morebitna odstopanja med dejanskim stanjem ter cilji v obrambni strategiji in dolgoročnem obrambnem planu;
- pripravi podlago za usmeritve za odpravo odstopanj, usmeritve za morebitne dopolnitve in spremembe obrambne strategije in usmeritve za izdelavo novega dolgoročnega obrambnega plana oziroma usmeritve za izdelavo srednjeročnega obrambnega programa.

Zaključno poročilo o strateškem pregledu obrambe vsebuje predvsem:

- povzetek ocene tveganja in ogrožanja nacionalne varnosti RS,
- pregled nacionalnih varnostnih interesov in varnostnih izzivov na področju obrambe,
- pregled doseženih rezultatov delovanja in razvoja obrambnega sistema,

- pregled odstopanja med doseženimi rezultati in cilji v obstoječi obrambni strategiji in dolgoročnem obrambnem planu ter vzroke za odstopanja,
- vizijo razvoja obrambnega sistema,
- poslanstva in naloge obrambnega sistema,
- izhodišča za razvoj in planske predpostavke,
- predlog novih ciljev in usmeritev za morebitne dopolnitve in spremembe ReSNV, obrambne strategije in dolgoročnega obrambnega plana.

5.1.5.3 Dolgoročni obrambni plan

Z dolgoročnim obrambnim planom (SDPRO) se določa smer razvoja obrambnega sistema, s katerim se uresničuje obrambna strategija v dolgoročnem obdobju, spreminjanje obrambnih zmogljivosti ter spreminjanje strukture in pripravljenosti SV (MORS 2005a).

Dolgoročni obrambni plan vključuje splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja SV ter vsebuje predvsem:

- povzetek ocene tveganja in ogrožanja nacionalne varnosti RS,
- temeljne značilnosti dosedanjega razvoja obrambnega sistema,
- poslanstva in naloge,
- cilje in prioriteta področja,
- predloge za doseganje ključnih zmogljivosti,
- planiran obseg in strukturo SV,
- plan raziskav in razvoja,
- plan nabav opreme in infrastrukture,
- plan razvoja organiziranosti obrambnega sistema,
- plan razvoja sistema upravljanja s človeškimi viri,
- plan razvoja logistike,
- plan razvoja komunikacijsko-informacijskega sistema ter
- obrambne izdatke in potrebne vire.

5.1.5.4 Predlog zmogljivosti

Za pripravo smernic za izdelavo srednjeročnega programa je odgovoren Direktorat za obrambno politiko. GŠSV v okviru planskih predpostavk in razpoložljivih virov pripravi predlog vojaških zmogljivosti (MORS 2005a). Prav tako Uprava za zaščito in reševanje (URSZR) in

Direktorat za obrambne zadeve v okviru planskih predpostavk in razpoložljivih virov posreduje predloga civilnih zmogljivosti.

5.1.5.5 Smernice za izdelavo Srednjeročnega programa (SOPR)

Direktorat za obrambno politiko na podlagi Predlogov zmogljivosti, Obrambne strategije, Dolgoročnega obrambnega plana, sprejetih mednarodnih obveznosti države, letnih poročil ministrstva, proračunskih okvirov in ciljev države, pripravi predlog smernic za izdelavo Srednjeročnega programa (SOPR) ter ga posreduje ministru za obrambo najkasneje do konca januarja v letu, ko se pripravlja Srednjeročni program (MORS 2005a).

Smernice za izdelavo srednjeročnega programa vsebujejo:

- srednjeročne nacionalne varnostne potrebe in varnostne izzive na obrambnem področju ter na področju zaščite in reševanja,
- pregled dosežene ravni delovanja in razvoja obrambnega sistema in sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- predlog novih ciljev in načinov za njihovo doseganje ter
- predvidene razpoložljive vire za obdobje šestih let.

5.1.5.6 Srednjeročni program (SOPR)

Direktorat za obrambno politiko v sodelovanju z GŠSV, URSZR, Inšpektoratom za obrambo (IRSO) vsako parno leto pred začetkom postopka sprejema državnega proračuna pripravi predlog Srednjeročnega programa (SOPR) in ga posreduje ministru za obrambo.

V Srednjeročnem programu se prikaže razvoj ter predvideno stanje zmogljivosti na koncu vsakega leta praviloma za obdobje šestih let, skladno z obrambnim planiranjem Nata in planiranjem v EU.

Srednjeročni program je sestavljen iz:

- Srednjeročnega obrambnega programa ter
- Srednjeročnega programa zaščite in reševanja.

Srednjeročni obrambni program vsebuje:

- ključne elemente obrambne politike v srednjeročnem obdobju,

- razvoj obrambnega sistema,
- poslanstvo in naloge obrambnega sistema,
- razvojne cilje,
- razvojne prioritete,
- razvoj strukture obrambnega sistema,
- organizacijsko strukturo ministrstva,
- obseg in strukturo SV,
- glavne programe obrambnega sistema v srednjeročnem obdobju,
- upravljanje človeških virov,
- sistem upravljanja človeških virov,
- obrazložitev kadrovske strukture,
- obrambne izdatke,
- makroekonomska gibanja in predvidevanja ter
- projekcijo obrambnih izdatkov in strukturo finančnih virov.

Dodatki srednjeročnega obrambnega programa iz prejšnjega odstavka so predvsem:

- plan implementacije ciljev sil,
- tabele sil,
- kadrovska struktura obrambnih sil,
- plan nabave opreme, oborožitve in streliva,
- plan komunikacijsko-informacijskega sistema,
- plan usposabljanja poveljstev in enot SV,
- plan obrambne infrastrukture,
- obrambni izdatki ter
- vodenje in poveljevanje obrambnih sil.

Srednjeročni obrambni načrt predstavlja podlago za pripravo odgovorov na Natov vprašalnik o obrambnem načrtovanju (DPQ – Defence Planning Questionnaire) in podlago za pripravo odgovorov na Vprašalnik za Globalni cilj EU (HGQ – Headline Goal Questionnaire).

5.1.6 Dejavniki, ki vplivajo na načrtovanje zmogljivosti v Republiki Sloveniji

5.1.6.1 Raven ambicij

Raven ambicij (MORS 2005a), bi lahko opredeljevali kot interese Republike Slovenije za zagotavljanje lastne nacionalne varnosti. Skladno s tem je v strateških dokumentih (ReSVN, ReSDPRO, SOPR) zapisano, da bo ustrezno organizirala in usposobila sistem lastne obrambe, notranje varnosti in sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter varovanje in ohranjanje naravnega okolja. Prvine nacionalno-varnostnega sistema bodo povezane v učinkovit sistem kriznega upravljanja, ki bo sposoben delovati v varnostnih prizadevanjih naše države in mednarodne skupnosti pri reševanju sodobnih kompleksnih kriz. Z vstopom v Natu in EU morajo interesi RS podpirati tudi interese teh dveh organizacij.

5.1.6.2 Viri ogrožanja

V strateških dokumentih RS je izpostavljeno, da le-ta ni neposredno izpostavljena neposrednemu vojaškemu ogrožanju. Za RS vire ogrožanja predstavljajo subverzivna dejavnost, grožnja z agresijo, vojaški napad, množične migracije, terorizem, organiziran kriminal, uničevanje okolja, gospodarske blokade, vključno z energetsko krizo, informacijske oziroma kibernetične blokade ali tako delovanje, zdravstveno-epidemiološko ogrožanje ter naravne in druge nesreče (glej Državni zbor RS 2001b).

Oboroženi spopadi večjih razsežnosti, ki bi neposredno ogrozili tudi Republiko Slovenijo, so možni le ob pojavu globoke evropske ali svetovne krize, čeprav je možno poslabšanje varnostnih razmer v regiji jugovzhodno od ozemlja Republike Slovenije. Zaradi svoje lege se Republika Slovenija sooča s transnacionalnimi grožnjami v obliki organiziranega kriminala, ilegalnih migracij, trgovanja z belim blagom, trgovanja z mamili, ilegalne trgovine z orožjem in materiali, v obliki terorizma in pranja denarja. Notranje ogrožanje varnosti predstavljajo tudi splošna, gospodarska kriminaliteta in posebne oblike kriminalitete. Republika Slovenija kot razvita informacijska družba postaja ranljiva tudi na področju informacijske varnosti (prometna infrastruktura, telekomunikacijsko omrežje, zdravstveni in socialni sistem, finančni sistem). Ekološko tveganje za državo predstavljajo kemična, radioaktivna in druge vrste onesnaženja ter nenadzorovani posegi v naravo. Še vedno pa stalnico ogrožanja varnosti Republike Slovenije in njenih državljanov predstavlja možnost nastanka velikih nesreč, ki imajo svoj izvor v delovanju naravnih sil ali pa so posledica človekove dejavnosti (glej Državni zbor RS 2001b).

5.1.6.3 Viri za zagotavljanje zmogljivosti

Viri za zagotavljanje zmogljivosti so naslednji:

- materialni,
- finančni,
- kadrovski,
- infrastruktura ter
- oprema.

Materialni viri temeljijo na materialnih in finančnih zmogljivostih države¹⁷. V primeru delovanja na področju RS se vojaške zmogljivosti dopolnjujejo v posameznih segmentih s civilnimi. V primeru delovanja v operacijah kriznega odzivanja izven ozemlja RS pa se vojaške zmogljivosti dopolnjujejo s podporo države gostiteljice (HNS – House Nationtion Suport). Vojaški materialni viri obsegajo oborožitev, vojaško opremo, vojaško infrastrukturo ter vsa druga sredstva, ki vojaški enoti zagotavljajo pripravljenost in sposobnost izvrševanja nalog (Furlan et al. 2006: 31).

Finančni viri se zagotavljajo s proračunskimi sredstvi (Furlan et al. 2006: 32). Razvidni so z izdatki za plače, operativnimi stroški ter finančnimi viri za nabave, s katerimi se zagotavlja izpolnjevanje razvojnih ciljev.

Namen kadrovskih virov je ohranjanje vzdržljivosti sil oziroma zagotovitev ustreznega števila kadra za izpolnitev zadane naloge. Obsega kadrovske popolnjevanje, nadomeščanje izgub, dopolnitev in zamenjavo moštva. Kadrovske popolnjevanje SV obsega sistem načrtovanja,

---

¹⁷ Sposobnost – zmožnost nakupa materialnih sredstev (opomba avtorja).

ukrepov, aktivnosti in pogojev, ki zagotavljajo kadrovske vire za poklicno vojsko, dopolnjeno z rezervno sestavo. Sistem zajema promocijo vojaškega poklica in novačenje, kadrovske postopke zaposlitve ter selekcijo kadra (Furlan et al. 2006: 31).

Infrastruktura se zagotavlja skozi vadišča, s strelišči, z vojašnicami, s skladišči, z letališči, s pristanišči, telekomunikacijskimi objekti, z radarskimi objekti, s položaji za bojne sisteme, s poveljniškimi mesti, z nastanitvenimi objekti, delavnicami ter drugi objekti in okoliši, s katerimi upravlja Ministrstvo za obrambo ali jih v skladu z zakonom minister za obrambo določa kot objekte posebnega pomena za obrambo (Furlan et al. 2006: 32). Vzdrževanje in razvoj infrastrukture sta usmerjena v izvajanja vojaške obrambe, ki vključuje tudi potrebe zavezništva.

Načrtovanje razvoja in opremljanja poteka z namenom doseganja načrtovanih ciljev, nalog, obveznosti na obrambnem področju kakor tudi za doseganje zmogljivosti sil za vojaško obrambo in za naloge, ki so povezane z izvrševanjem nalog v kriznem odzivanju. Opremljanje je usmerjeno v zmogljivosti, ki omogočajo premičnost in preživetje enot, sposobnost preživetja na bojišču in delovanje v različnih razmerah, zagotovitev možnosti za ohranjanje vzdržljivosti sil (Furlan et al. 2006: 34).

5.2 Vojaško krizno načrtovanje v Republiki Sloveniji

SV sodeluje v skupnem načrtovanju operacij kriznega odzivanja. Sodelovanje enot SV v operacijah kriznega odzivanja poteka na podlagi odločitve Vlade Republike Slovenije, usmeritev ministra za obrambo ter obrambnih načrtov Nata, ki so podlaga za načrtovanje v SV. Načrtovanje operacij kriznega odzivanja sloni predvsem na načrtovanju zavezništva, hkrati pa poteka tudi znotraj SV oziroma MORS-a. Temeljne oblike načrtovanja so stalni obrambni načrti in načrti za morebitna krizna območja. Na podlagi kriznega načrtovanja se pripravijo načrti za konkretno območje oziroma krizo, na podlagi odločitve Severnoatlantskega sveta pa se začeta načrtovanje operacije in njena izvedba. Načrtovanje delovanja poteka v skladu z načeli operativnega načrtovanja zavezništva (glej Furlan et al. 2006: 81).

5.2.1 Operativno načrtovanje

Načrtovanje delovanj ali operativno načrtovanje je standardiziran, edinstven, ustaljen in preskušen analitični proces, ki pomaga poveljniku sprejeti odločitev. Bistvo procesa načrtovanja je analitični pristop reševanja problema, ki vključuje predvidevanje, analizo, odločitev ter izdelavo načrta (MORS 2000: 58).

Za pripravo in izvedbo vojaškega delovanja je treba razviti operativne načrte, ki upoštevajo vse relevantne dejavnike za izvedbo naloge. Zavezništvo razvija operativne načrte na vseh ravneh Natovih vojaških struktur. Raven poveljevanja, za katerega se razvija operativni načrt, je odvisna od situacije oziroma naloge. Operativno načrtovanje omogoča preudarno vojaško načrtovanje, pripravo zavezništva za izvajanje možnih bodočih operacij po 5. členu, pripravo zavezništva za izvajanje možnih bodočih operacij izven okvira 5. člena ter pravočasne in učinkovite priprave na nepredvidljive krize. Nujni element Natovega operativnega načrtovanja je zahteva po politični kontroli, usmerjanju ter odobritvi, še posebej glede odgovora zavezništva na aktualne in razvijajoče se krize (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007).

S stališča priprave načrtov delovanja (MORS 2000: 59) razlikujemo dve vrsti načrtovanja; predhodno načrtovanje ter krizno načrtovanje. Pri predhodnem (pravočasem) načrtovanju na podlagi informacij, ocen ter domnev izdelamo načrt delovanja za določene ogroženosti ali situacije. Takšno načrtovanje je značilno za izdelavo načrtov uporabe Slovenske vojske v različnih vrstah vojaške ogroženosti države. Načrti so pripravljani že vnaprej in se aktivirajo ob nastanku predpostavljenih okoliščinah oziroma ocenjenem delovanju nasprotnika. Pri predhodnem načrtovanju po pravilu uporabljamo celovit proces načrtovanja delovanja.

Krizno načrtovanje (MORS 2000: 59) se izvaja takrat, ko odgovor na dane okoliščine ni zajet v že pripravljenih načrtih delovanja oziroma ko ni na voljo ustreznega načrta delovanja. Značilnost kriznega načrtovanja je neposredno soočenje z razvijajočo se situacijo, ki zahteva takojšnje odgovore. Časa za načrtovanje je bistveno manj kot pri pravočasem načrtovanju.

Predpogoj za operativno načrtovanje je obrambno načrtovanje (intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007).

Proces operativnega načrtovanja Nata lahko opišemo (glej Lokovšek 2005: 13) kot logično zaporedje spoznavnih procesov in pripadajočih postopkov, ki jih poveljniki ali štabi prevzamejo s ciljem:

- analize razmer,
- določitve zahtev poslanstev,
- določitve najboljših metod za izvedbo in doseganje dodeljenih nalog in zelenega vojaškega končnega stanja,
- identifikacije vojaških sil in potrebnih zmogljivosti za izvedbo operacije.

Proces operativnega načrtovanja se v Natu uporablja na strateškem, operativnem in taktičnem nivoju poveljevanja. Uporablja se za načrtovanje operacij po 5. členu skupne pogodbe kot tudi za operacije kriznega odzivanja. Proces operativnega načrtovanja sestavlja pet stopenj (glej Lakovšek 2005: 13):

- začetek (zahteve za operativno planiranje, planske direktive, omejitve);
- orientacija (analiza situacije in kaj je treba narediti za izpolnitev zahtev nadrejenega poveljstva, želeno končno stanje);
- razvoj koncepta (kako izvesti nalogo na čim bolj uspešen in učinkovit način);
- razvoj načrta (struktura sil, napotitev, zaščita in usposabljanje sil);
- obnova načrta (periodični pregled in prilagajanje novim zahtevam in situacijam).

V Sloveniji je proces operativnega načrtovanja, tako kot ga razume Nato, nedefiniran in se ne uporablja enoznačno, kar pomeni, da ni celovito določen in tudi nima enotnega imena. Tako srečamo oziroma prevajamo izraze »operativno načrtovanje« kot načrtovanje delovanja, načrtovanje uporabe in načrtovanje operacij.

5.2.2 Načrtovanje uporabe

Načrtovanje uporabe (Furlan et al. 2006: 36) poteka za načrtno uporabo sil SV za vojaško obrambo in druge naloge, s katerimi se uresničuje obrambna strategija RS. SV sodeluje v procesu načrtovanja uporabe sil zavezništva pri izdelavi načrtov delovanja ob bodočih varnostnih grožnjah in načrtov kriznega odzivanja. Načrti uporabe SV so dokumenti obrambnega načrta države. Obrambni načrt je celota organizacijskih, kadrovskih, materialnih in drugih rešitev, s katerimi se zagotavlja postopen, organiziran in usklajen prehod na delovanje v vojni ter določa organizacija in način dela, tako da se zagotovi nepretrgano opravljanje dejavnosti organa oziroma organizacije. Načrti uporabe SV določajo način izvajanja ukrepov pripravljenosti, priprave in izvajanje mobilizacije ter delovanje SV ob različnih oblikah vojaških in drugih groženj. Načrti uporabe SV pri izvajanju vojaške obrambe RS so usklajeni z obrambnimi načrti zavezništva. V skladu s poslanstvom SV v miru se izdelujejo načrti delovanja SV v operacijah kriznega odzivanja. Načrtovanje temelji na načelih in metodah operativnega načrtovanja v SV in v zavezništvu. Podlage so načrti delovanja skupnih združenih namenskih sil. Za usklajeno in načrtno uporabo SV v podporo sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami SV izdeluje tudi načrte delovanja v različnih situacijah, s katerimi določa način sodelovanja enot SV v zaščiti, reševanju in pomoči. Podlage za načrtovanje so usmeritve in načrti Civilne zaščite.

5.3 Ocena prilagojenosti procesa načrtovanja vojaških zmogljivosti za krizno odzivanje RS v odnosu do zveze Nato in EU

Proces načrtovanja Nata in nacionalni proces načrtovanja vojaških zmogljivosti nista v celoti primerljiva. Neprimerljiva je organiziranost obrambnih struktur in s tem pristojnosti posameznih subjektov, različne so metode in tudi predvideni končni rezultati oziroma končni rezultati načrtovalnih procesov v Natu in RS. V politični in vojaški strukturi Nata so za načrtovanje zmogljivosti pristojni organi, katerih vloge ni mogoče neposredno primerjati s civilnimi in vojaškimi organi, ki so pristojni za načrtovanje v RS. Tudi metode načrtovalnega procesa v Natu so specifične in se razlikujejo od metod načrtovalnega procesa, ki se izvaja v nacionalnem okviru. V Natu gre za načrtovanje celotnih zmogljivosti, ki jih Nato potrebuje za uresničevanje svojih ciljev, pri čemer je za sprejemanje dokončnih odločitev potreben visok nivo konsenza vseh članic. Metode in postopki v nacionalnem okviru pa so opredeljeni z veljavno nacionalno normativno ureditvijo. Tudi končni cilji oziroma rezultati načrtovalnega procesa so različni. Rezultat Natovega načrtovalnega procesa predstavljajo novi svežnji ciljev sil, ki se kot predlogi ciljev dodelijo posameznim državam. Ti cilji sil, ki jih članice sprejmejo kot svoj prispevek v skupen nabor Natovih premestljivih sil predstavljajo eno izmed vstopnih podlag za načrtovanje sil v nacionalnem okviru, ki pa zajemajo (predstavljajo) samo 40% vseh zmogljivosti. Načrtovanje razvoja ostalih 60% zmogljivosti SV, predvidenih za potrebe nacionalne obrambe, je povsem v nacionalni pristojnosti zato ni primerljivo z Natom.

Primerjati pa je mogoča načrtovalne aktivnosti oziroma faze načrtovalnega procesa, posamična načrtovalna obdobja in načrtovalne cikle.

Posamezne faze načrtovalnega procesa v zavezništvu in RS so primerljive in se izvajajo po enotni metodologiji, kar velja predvsem za pripravo vprašalnika o obrambnem načrtovanju (DPQ – Defence Planning Questionnaire), nadalje za fazo sprejemanja svežnjeve ciljev sil (FG – Force Goals) in v pretežni meri tudi za fazo pregleda obrambnih potreb, in sicer v delu, ki se nanaša na tiste zmogljivosti, ki jih posamezna država razvija za skupne potrebe zavezništva. Pregled nacionalnih obrambnih potreb pa se izvaja po nacionalnih principih.

Primerljiva je tudi dolžina načrtovalnih obdobj srednjeročnega in dolgoročnega načrtovanja v Natu in RS. Ta obdobja bi morala biti usklajena, vendar doslej še niso. Srednjeročno načrtovalno obdobje v Natu, ki predstavlja načrtovalno obdobje za sprejemanje posameznih svežnjeve ciljev sil, zajema obdobje 10-ih let, medtem ko nacionalno srednjeročno načrtovanje, ki rezultira v

Srednjeročnem obrambnem programu (SOPR), ki ga sprejema Vlada, zajema obdobje 6-ih let (1+5)¹⁸. Dolgoročno načrtovanje v Natu se uresničuje z opredelitvijo vizije, konceptov in različnih razvojnih študij, in zajema obdobje nad 10-imi do okvirno 25-ih let; medtem ko obdobje dolgoročnega načrtovanja, ki se opredeljuje s Splošnim dolgoročnim programom razvoja in opremljanja (SDPRO), zajema samo obdobje do 10-ih let. To časovno neskladje v načrtovalnem procesu predstavlja večjo motnjo, saj za razvoj skupnih zmogljivosti, ki jih je država sprejela s cilji sil v nacionalnih načrtih (SOPR), niso za vsa leta opredeljeni oziroma zagotovljeni ustrezni viri.

Doslej se je to neskladje reševalo z upoštevanjem Splošnega dolgoročnega programa razvoja in opremljanja za obdobje 2005 – 2015, ki ga je v letu 2004 sprejel parlament s posebno resolucijo. Vendar je tudi ReSDPRO za razvoj zmogljivosti, sprejetih s svežnjem ciljev sil 2006 za obdobje 2007 – 2016, že za eno leto »prekratek«, kar pomeni, da za uresničitev zadnjega svežnja ciljev sil za leto 2016 nimamo v nobenem nacionalnem načrtu predvidenih potrebnih virov.

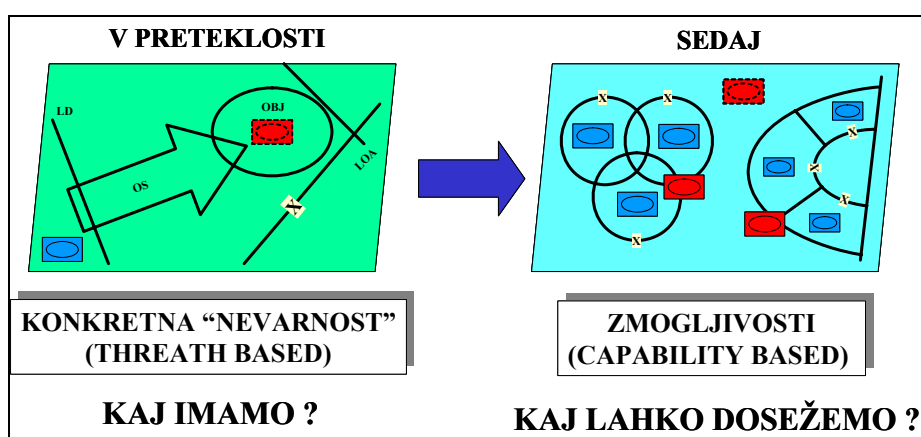
¹⁸ Za načrtovalno leto plus za naslednjih 5 let – opomba avtorja.

6. CELOVITOST OBRAMBNEGA NAČRTOVANJA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Strateško varnostno okolje postaja vedno bolj kompleksno. Število groženj na nacionalni in mednarodni varnosti ter število iz njih izhajajočih potencialnih kriz nenehno narašča. Sodobni sistemi nacionalne varnosti in znotraj njih sistemi kriznega upravljanja obravnavajo grožnje nacionalne varnosti celostno in se ne omejujejo več le na vojaško ogrožanje nacionalne varnosti, ampak enakovredno vključujejo tudi socialne, ekonomske, okoljevarstvene in druge vidike groženj (Napotnik 2005c). Ob upadanju pomena vojaških virov ogrožanja se vedno jasneje kažejo nevojaški viri ogrožanja, tveganje in izzivi, ki pa lahko, prav tako kot vojna, močno ogrozijo sodobne države in družbe. Vire ogrožanja predstavljajo subverzivna dejavnost, grožnja z agresijo, vojaški napad, množične migracije, terorizem, organiziran kriminal, uničevanje okolja, gospodarske blokade, vključno z energetske krizo, informacijske oziroma kibernetične blokade ali tako delovanje, zdravstveno-epidemiološko ogrožanje ter naravne in druge nesreče (Državni zbor RS 2001b).

S članstvom v Natu je RS koncept razvoja klasične vojaške organizacije, namenjene obrambi nacionalnega prostora, nadomestila in nadgradila s konceptom razvoja zmogljivosti za zagotavljanje kolektivne obrambe v okviru zavezništva (glej sliko 6.1).

Slika 6.1: »Primerljivost med sistemom načrtovanjem zmogljivosti v preteklosti in sedanjosti«

Vir: Intervju z majorjem Antonom Kolarjem 2007.

Skladno s strateškim konceptom Nata je za zagotavljanje varnosti evro-atlantske regije ključnega pomena tudi sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja (OKO) izven ozemlja RS z namenom preprečevanje nastanka in morebitnega nadaljnega širjenja potencialnih kriz ter stabiliziranje še obstoječih kriznih žarišč (Srednjeročni obrambni program 2006: 35). Zaradi takega sodelovanja je treba razvoj civilnih in vojaških zmogljivosti obrambnega sistema RS usmeriti k zagotavljanju integracije zmogljivosti v Natu in EU ter k sposobnosti njihovega delovanja v operacijah kriznega odzivanja. Vključitev v omenjeni organizaciji pa narekuje vse večje obveznosti pri obvladovanju kriz, predvsem v regionalnem, pa tudi globalnem varnostnem okolju.

Nacionalno-varnostni sistem države je funkcija in struktura na področju nacionalne varnosti, ki ne vključuje samo sposobnosti države za ohranitev vrednot svoje družbe pred notranjim in zunanjim ogrožanjem, temveč pomeni tudi sodelovanje vseh podsistemov v družbi za zagotavljanje nadaljnega razvoja družbe kot celote, kar bi v primeru RS pomenilo, da bi morali sodelovati pri načrtovanju zmogljivosti za krizno odzivanje različni akterji – institucije. In kakšno je stanje oziroma kdo ima pristojnosti na področju obvladovanja kriz v RS?

Tabela 6.1: »Pristojnosti za obvladovanje kriz v RS«

PODROČJE KRIZ	ODGOVORNI DRŽAVNI ORGANI
OBVLADOVANJE KRIZ, KI RESNO OGROŽAJO NACIONALNO IN MEDNARODNO VARNOST NAVOJAŠKEM PODROČJU	Vlada RS, MZZ, MNZ, MO, GŠSV, Republiški štab za CZ, SOVA, ministrstva in vladne službe, skladno s pristojnostmi
OBVLADOVANJE KRIZ V MEDNARODNEM OKOLJU, MIROVNE IN DRUGE OPERACIJE (OKO, HNS)	MZZ, MNZ, MO, GŠSV, SOVA, ministrstva in vladne službe, skladno s pristojnostmi
OBVLADOVANJE KRIZ NA GOSPODARSKEM IN FINANČNEM PODROČJU	Vlada RS, MG, MF, interesna združenja gospodarstva
OBVLADOVANJE KRIZ ZARADI VEČJIH POJAVOV NALEZLJIVIH BOLEZNI	MZ, Inštitut za varovanje zdravja
OBVLADOVANJE KRIZ ZARADI ŽIVALSKIH KUŽNIH BOLEZNI	MKGP, MZ, VURS
OBVLADOVANJE POSLEDIC NARAVNIH IN DRUGIH NESREČ	Štab RS za CZ, MO-URSZR, MOP, MZ, MNZ, ministrstva in vladne službe, skladno s pristojnostmi
OBVLADOVANJE OGROŽANJA	MNZ

PODROČJE KRIZ	ODGOVORNI DRŽAVNI ORGANI
NOTRANJE VARNOSTI RS	
UKREPI PSIHOLOŠKE OBRAMBE	Vlada RS, UVI, ministrstva in vladne službe, skladno s pristojnostmi
OGROŽANJE INFORMACIJSKIH IN KOMUNIKACIJSKIH SISTEMOV	MID, Center vlade za informatiko, državni organi skladno, s pristojnostmi

Vir: Napotnik 2005d.

Iz tabele je razvidno, da je obvladovanje kriz dokaj ustrezno urejeno v posameznih podsistemih nacionalne varnosti (obrambni sistem, sistem notranje varnosti in sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami). Čeprav je z Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti opredeljeno, da bo RS prvine nacionalne varnosti povezala v učinkovit sistem obvladovanja kriz, ki bo sposoben delovati v varnostnih prizadevanjih naše države in mednarodne skupnosti pri reševanju sodobnih kompleksnih kriz, na strateški ravni še vedno ni oblikovan organ, ki bi sistemsko skrbel za obvladovanje kriz, čeprav je v posameznih podsistemih odgovornost za to jasno opredeljena. Ta pomanjkljivost izvira iz tega, ker se sistem kriznega upravljanja ne gradi centralizirano, to je od zgoraj navzdol, ampak decentralizirano, s poskusi povezovanja dokaj različnih in specifičnih podsistemov (Napotnik 2005d).

Naslednji problem, ki izhaja iz nepovezanosti prvin nacionalne varnosti v enovit sistem, je, da v RS ni vzpostavljenega mehanizma stalnega ocenjevanja virov ogrožanja nacionalne varnosti na strateški ravni. To je zagotovljeno le v posameznih prvinah nacionalno-varnostnega sistema. V državi sicer obstaja ocena ogroženosti države pred vojaškim spopadom, ki vključuje tudi delovanje gospodarstva in drugih dejavnosti v vojni, ki pa je omejena pretežno le na vojno stanje, ne podaja pa odgovorov o stopnji ogroženosti države na različnih področjih, medsebojnih vplivih ogrožanja na različne družbene podsisteme in podobno.

Posledica slednjih dveh trditev je načrtovanje različnih zmogljivosti v različnih podsistemih, s katerimi se poskuša obvladovati različne krize. S tem je tudi decentralizirano financiranje na različne podsisteme, kar onemogoča preglednost nad finančnimi prioritetaми različnih odgovornih organov za obvladovanje kriz v različnih podsistemih.

Če govorimo o celovitem obrambnem načrtovanju, pa nikakor ne moremo mimo načrtovanja civilnih zmogljivosti za podporo Slovenski vojski in zavezniškim silam tako v operacijah za podporo miru, operacijah kriznega odzivanja, podpori države gostiteljice (Host Nation Support - HNS) kakor tudi pri obvladovanju kriz na nacionalnem prostoru.

Za podporo vojaške obrambe z vidika civilne obrambe Doktrina civilne obrambe RS (Vlada RS 2002) predvideva vključevanje naslednjih zmogljivosti:

- zmogljivosti gospodarstva in drugih dejavnosti v logistično oskrbo SV. S celovitim in medsebojno usklajenim reševanjem problemov logistične oskrbe oboroženih sil je treba zagotoviti racionalnejšo uporabo gospodarskih in drugih zmogljivosti države in njenih virov v izrednem in vojnem stanju ter krizah;
- koncept podpore države gostiteljice (Host Nation Support) za sprejem, namestitve in tranzit zavezniških sil;
- omogočanje hitre dostave potrebnih virov oboroženim silam s sistemom materialne in zdravstvene oskrbe SV, ne glede na dinamičnost razmer. Načrtovane zmogljivosti civilne obrambe morajo biti stalno in prednostno na voljo za zagotavljanje obrambnih potreb, pri čemer bo upoštevano, da se zmogljivosti, namenjene za oskrbo, lahko po obsegu hitro spreminjajo.

Civilna obramba se bo skladno s potrebami vključevala tudi v podporo enotam SV, ki sodelujejo v operacijah kriznega odzivanja. To pa narekuje ustrezne organizacijske, pravne in druge rešitve¹⁹.

---

¹⁹ Kar med drugim pomeni tudi preoblikovanje civilne obrambe (intervju z Markom Podobnikom 2007).

S sodelovanjem civilne obrambe v mednarodnih mirovnih dejavnostih RS kot odgovoren dejavnik mednarodne skupnosti po svojih močeh prispeva k ohranjanju miru in stabilnosti v svetu. Te aktivnosti so tudi najboljši odgovor na sodobne vire ogrožanja, saj lahko preventivno delovanje prepreči nastanek krize ali krizo vsaj omili. Pri tem bo posebna pozornost namenjena medsebojni uskladitvi postopkov posameznih državnih organov, ki sodelujejo pri podpori mirovnim operacijam, s SV. Ne glede na to, da so naloge civilne obrambe na tem področju tudi drugod po svetu relativno nove in da izkušenj še ni dovolj, je treba pripraviti ustrezen koncept, v katerem je treba opredeliti naloge, pristojnosti in odgovornosti posameznih nosilcev, kar bo olajšalo izvajanje zastavljenih nalog. Ministrstva in drugi državni organi pa morajo opredeliti področja ter naloge, pri katerih bi RS lahko sodelovala s kadri ali materialnimi viri.

Ostane še eno odprto vprašanje in sicer: Kdo ima pregled nad skupnimi zmogljivostmi, s katerimi razpolaga RS za obvladovanje kriz? Pregleda nad skupnimi zmogljivostmi ni, čeprav določene usmeritve o celovitem obrambnem načrtovanju najdemo v Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti, ki opredeljuje, da je treba prvine nacionalne varnosti povezati v učinkovit sistem obvladovanja kriz, kakor tudi v Doktrini civilne obrambe, ki opredeljuje, da je treba za podporo vojaške obrambe ter delovanja SV v operacija OKO in operacija za podporo miru z vidika civilne obrambe vključiti določene civilne zmogljivosti.

Glede na Srednjeročni obrambni program RS razvija naslednje vojaške zmogljivosti: bataljon RKBO, lahko ter srednjo bojno skupino, enoto ROLE-2 za zagotovitev zdravstvene oskrbe bojne skupine, enoto za psihološko delovanje, taktično skupino za vodenje letal za letalsko podporo bataljonske skupine, četo vojaške policije, zmogljivosti za civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC), enoto brezpilotnih letal, enoto za prečiščevanje vode, izvidniško četo in še določene druge zmogljivosti, ki bodo podpirale delovanje bataljonske skupine pri izvajanju OKO. Postavlja pa se vprašanje: Ali ima RS dovolj vojaških virov, ki bodo zagotavljali te vojaške zmogljivosti, oziroma ali bo potrebno razvijati oziroma koristiti tudi civilne zmogljivosti za potrebe za obvladovanja kriz? V SOPR-u je med usmeritvami za razvojne cilje zapisano: »Do konca leta 2009 v sodelovanju z drugimi ministrstvi dokončno vzpostaviti skupino civilnih funkcionalnih strokovnjakov, usposobljenih za udeležbo v operacijah za podporo miru in drugih operacijah kriznega odzivanja« (MORS 2006a: 6). To slednje lahko razumemo kot potrebo po celovitosti obrambnega načrtovanja na nacionalni ravni. Kako to zagotoviti, pa je velika neznanka, kajti izhodišč o celovitosti obrambnega načrtovanja ni.

7. ZAKLJUČEK IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

V Natu poteka proces obrambnega načrtovanja in s tem načrtovanje razvoja zmogljivosti v dvoletnih cilkih (glej sliko 3.3.1.1) za obdobje naslednjih desetih let. Prične se z Ministrskimi smernicami, ki predstavljajo podlago za pripravo obrambnih potreb za naslednje načrtovalno obdobje. Potrebe (zahteve) za razvoj manjkajočih zmogljivosti Nata, predstavljajo razliko med zmogljivostmi, opredeljenimi v Pregledu obrambnih potreb (DRR), in dejanskim stanjem, ugotovljenim v Pregledu obrambe (DPQ). Torej so Cilji sil (FP) zmogljivosti, ki jih je potrebno na novo razviti v načrtovalnem obdobju. Cilji sil se posredujejo kot zahteve/potrebe na posamezne članice, ki so odgovorne za razvoj zmogljivosti (glej sliko 3.2.1 in sliko 3.2.2.1).

Obrambno načrtovanje v Natu predstavlja sedem načrtovalnih področij, ki skupaj predstavljajo Paket Zmogljivosti (Capability Package). Gonilno silo obrambnega načrtovanja predstavlja Načrtovanje sil, ki je mehanizem integriranja vse ostalih področij obrambnega načrtovanja (načrtovanja logistike, načrtovanja oborožitve, načrtovanja vodenja in poveljevanja, načrtovanja virov, jedrskega načrtovanja in civilnega kriznega načrtovanja) skozi razvoj Ciljev sil, ki so postavljeni članicam zavezništva. Načrtovanje sil v Natu pomeni zagotoviti razpoložljivost nacionalnih sil in zmogljivosti za vse vrste operacij zavezništva in sicer s postavitvijo ciljev, njihove realizacije in ocenitve dosežene stopnje njihove realizacije.

V EU je proces obrambnega načrtovanja podoben. Razlike so v vrsti zmogljivosti in v samih zahtevah po zmogljivostih. EU ne pozna posamezno definirana področja obrambnega načrtovanja, kot jih pozna Nato. Izhodišče za obrambno načrtovanje predstavljajo Politične smernice. Ocena in opredelitev potreb po zmogljivostih se opredelijo v Katalogu zahtev. Sprejem in razvoj teh

zmogljivosti je viden v Katalogu sil, proces pa se konča z pregledom realizacije oziroma stanja v Katalogu napredka. Obveze do razvoja zmogljivostih v EU so prepuščene posameznim članicam in niso tako obvezujoče kot v Natu.

V RS je obrambno načrtovanje opredeljeno kot načrtovanje zmogljivosti, oziroma kot kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno načrtovanje zmogljivosti, kar pa ni primerljivo z obrambnim načrtovanjem v Natu (slika 3.2.1) ali EU (slika 4.3.1.1)²⁰. Obstaja splošna ugotovitev, da obstajajo elementi obrambnega načrtovanja, ki pa niso povezani v celovit sistem nacionalno-varnostnega sistema. Prav tako obstajajo posamezne faze načrtovalnega procesa oziroma načrtovalni cikli, primerljivi z Natom (slika 3.3.1.1) in EU. Velik problem predstavlja pojmovno enačenje načrtovanja zmogljivosti z načrtovanjem sil. Načrtovanje sil v Natu predstavlja le eno izmed področij obrambnega načrtovanja. Prav tako ne velja enačiti načrtovanja vojaških zmogljivosti s kriznim načrtovanjem. Prvo je podvrženo metodologiji obrambnega načrtovanja, kot ga pozna Nato, drugo pa načelom operativnega načrtovanja. Temeljna oblika tega načrtovanja so obrambni načrti in načrti za morebitna krizna področja (načrti za izvajanje OKO in operacij v podporu miru). Z načrtovanjem zmogljivosti RS zagotavlja ustrezne zmogljivosti države, potrebne za realizacijo interesov in ciljev na področju obrambe (vojaška in civilna) kakor tudi na področju zaščite in reševanja.

Moja raziskava je potrdila splošno hipotezo, da načrtovanje vojaških zmogljivosti predstavlja izhodišče procesa oblikovanja ustreznih vojaških zmogljivosti obrambnega sistema za odgovor na kompleksne vire ogrožanja tako v sistemu nacionalne obrambe kakor tudi v sistemu kolektivne obrambe. Razvoj in zagotovitev teh zmogljivosti pa je mogoč z jasno definiranim ter vodenim

---

²⁰ Glej tudi sliko 3.3.1.2 in 4.4.1.

procesom obrambnega načrtovanja oziroma procesom načrtovanja zmogljivosti. Slovenija do vstopa v zavezništvo ni imela posebej opredeljenega procesa načrtovanja zmogljivosti za krizno odzivanje, saj je bil razvoj vojaških zmogljivosti usmerjen predvsem v zagotavljanje sil za izvajanje obrambe nacionalnega prostora. Z vstopom v zavezništvo se je vključila v celovit sistem načrtovanja skupnih vojaških zmogljivosti za krizno odzivanje, ki zagotavlja razvoj vojaških zmogljivosti za nacionalno-varnostni sistem RS kot tudi za prispevek RS v skupni nabor vojaških zmogljivosti zavezništva (v Natu in EU).

Medtem ko je proces načrtovanja vojaških zmogljivosti v okviru zavezništva dokaj jasen, ta proces v nacionalnem okviru še ni popolnoma opredeljen, obstajajo tudi določene pojmovne nejasnosti. Tako še niso jasno opredeljene posamezne discipline obrambnega načrtovanja, njihove medsebojne korelacije in s tem tudi celoten proces načrtovanja vojaških zmogljivosti, ki je v določeni meri še nedorečen in netransparenten. Prav tako ni jasne razmejitev med obrambnim načrtovanjem oziroma načrtovanjem zmogljivosti, s katerim se zagotavlja razvoj novih zmogljivosti, in operativnim načrtovanjem oziroma načrtovanjem delovanj, s katerim se načrtuje uporaba teh zmogljivosti. Tudi v veljavnih normativnih aktih, predvsem v Zakonu o obrambi, so še prisotne določene pojmovne nejasnosti na področju obrambnega in operativnega načrtovanja, kar kaže na to, da normativna ureditev zaostaja in ne sledi novim trendom in novim razmeram, ki so nastale predvsem z vstopom RS v EU in Nato. Pomembnost uskladitve obrambnega načrtovanja z operativnim načrtovanjem se kaže v tudi tem, da mora operativno načrtovanje podpirati preobrazbo nacionalnih zmogljivosti v smislu razpoložljivosti in doseganja operativnih zmožnosti v okviru nivoja ambicij zavezništva.

Navedene nedorečenosti povzročajo določene probleme in motnje v sistemu načrtovanja in razvoja zmogljivosti, kot je primer načrtovanja in razvoja novih sodobnih bojnih zmogljivosti, opremljenih s srednjimi oklepnimi bojnimi vozili 8x8.

S ciljem zagotovitve učinkovitejšega in preglednega procesa načrtovanja vojaških zmogljivosti, ki bo zagotavljal z viri in možnostmi usklajen razvoj vojaških zmogljivosti, ki jih Slovenija potrebuje za krizno odzivanje v nacionalnem okviru, in za prispevanje k skupnim naporom zavezništva, je treba razmejiti procesa obrambnega in operativnega načrtovanja, jasno opredeliti proces obrambnega načrtovanja v celoti in razmejiti posamezne discipline, predvsem proces načrtovanja vojaških zmogljivosti.

Če se omejimo samo na zvezo Nato lahko med drugim tudi ugotovimo, da raven ambicij ter pričakovanja zveze Nato rastejo, obstaja pa bojazen, da zavezništvo ni vojaško sposobno pokriti vseh ambicij. Nekako se je v ta primež ujela tudi Slovenija. Pri predstavljanju svojih zmogljivosti zavezništvu, konkretnije organizacijske strukture SV, vsaka načrtovana zmogljivost zavezništvu pomeni možnost uporabe konkretnih zmogljivosti za njihove potrebe. Slovenija glede na omejen obseg virov (finančnih, kadrovskih) ne bo razvila vseh vojaških zmogljivosti, tako da bo morala zelo konkretno opredeliti svojo raven ambicij, ter določiti politične smernice za namenski razvoj vojaške zmogljivosti. Tako sta tudi izvedeni hipotezi potrjeni.

In še konkretni predlogi:

- uskladiti procese, postopke ter dokumente v Sloveniji s postopki obrambnega načrtovanja v zavezništvu (tako v Natu kot v EU),
- uskladiti obrambno načrtovanje z operativnim načrtovanjem,
- pri razvijanju vojaških zmogljivosti ustrezno povezati vse vrste virov ter jih učinkovito izrabiti,
- razviti povezljivost različnih resorjev na državnem nivoju pri obrambnem načrtovanju predvsem zaradi zagotavljanja potrebnih virov za zagotovitev vojaških zmogljivosti.

8. VIRI

Članki v revijah oziroma zbornikih

1. Baškovič Pohar, Veronika (2005): *Priročnik za sodelovanje slovenskih vladnih predstavnikov v postopkih odločanja v EU*. Ljubljana: Služba Vlade RS za evropske zadeve.
2. Nato Office of Information and Press (2004a): *Nato v 21. stoletju*. Brussels: Nato.
3. Nato Office of Information and Press (2004b): *Nato po Pragi*. Brussels: Nato.
4. Nato Office of Information and Press (2004c): *Razumeti novi Nato. Predstavitev partnerjem*. Brussels: Nato.
5. Perruche, Jean-Paul Lieutenant General (2006): *The Way Ahead*. IMPETUS. Council of the European Union: Bulletin of the EU Military Staff. Spring/Summer 2006.
6. Sektor za civilno obrambo (2004): *Civilna obramba v Republiki Sloveniji: izzivi prihodnosti*. Ljubljana: MORS.

Samostojne publikacije

7. Furlan, Branimir, et al. (2006): *Vojaška doktrina*. Ljubljana: PDRIU.
8. Grizold, Anton (2005): *Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Jurčan, Vjekoslav (2002): *Posebnosti kriznega managementa v oboroženih silah*. Diplomsko delo. Koper: Visoka šola za management v Kopru.
10. Lakovšek, Ivan (2005): *Proces načrtovanja sil Slovenske vojske v funkciji članstva Republike Slovenije v zvezi Natu*. Zaključna naloga. Poljče: Poveljniško štabna šola.
11. Malešič, Marjan, ur. (2004): *Krizno upravljanje in vodenje v Sloveniji: Izzivi in priložnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. Možina, Stane, et al. (1994): *Management*. Radovljica: Didakta.

13. Nato Office of Information and Press (2001): *Priročnik o zvezi NATO*. Brussels: NATO.
14. Prezelj, Iztok (2005): *Nacionalni sistem kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
15. Tankosić, Stevo in Dušan Vukadinović (1981): *Rukovođenje i komandovanje u sistemu opštenarodne obrane*. Beograd: Vojnoizdavački zavod Beograd.

Slovarji, enciklopedije, leksikoni

16. *Angleško-slovenski vojaški terminološki slovar 2006*. Ljubljana: PDRIU.
17. *Dictionary of Military and Associated Terms 199.*: New York: The H.W.Wilson Company.
18. *International Military and Defense Encyclopedia 1993*. Washington: Brassey'a (US).
19. *Slovar slovenskega knjižnega jezika 1997*. Ljubljana: DZS d.d.
20. *Veliki splošni leksikon 1997–199.*: Ljubljana: DZS d.d.

Dokumenti

21. Državni zbor RS (2001a): *Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske*. Ljubljana: Uradni list RS 97. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200156&stevilka=2957>. (18. julij 2005).
22. Državni zbor RS (2001b): *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije*. Ljubljana: Uradni list RS 56. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200156&stevilka=2957>. (18. julij 2005).
23. Državni zbor RS (2002): *Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o obrambi*. Ljubljana: Uradni list RS 47. Dostopno na <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200247&stevilka=2276>. (18. julij 2005).
24. MORS (2000): *Pravila štabnega dela*. Ljubljana: Center vojaških šol. MORS.

25. MORS (2004): *Strateški pregled obrambe 2002/2003 z vizijo razvoja do leta 2015*, 802-00-15/2003-19, 12. 3. Ljubljana: MORS.
26. MORS (2005a): *Pravilnik o planiranju v MORS*, 017-02-15/2003-31, 23.12. Ljubljana: MORS.
27. MORS (2005b): *Srednjeročni obrambni program 2005 – 2010*, 802-00-1/2004-62, 22. 6. Ljubljana: MORS.
28. MORS (2006a): *Smernice za izdelavo Srednjeročnega programa za obdobje od 2007 do 2012*, 803-1/2006-20. 23. 3. Ljubljana: MORS
29. MORS (2006b): *Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012*, 802-00-1/2004-89, 22. 6. Ljubljana: MORS.
30. Nato (2003): *Allied Joint Logistic Doctrine AJP-4(A)*. Dostopno na <http://www.nato.int/docu/standard.htm>. (31. januar 2007).
31. Vlada Republike Slovenije (2001): *Obrambna strategija Republike Slovenije*. 820-00/2001-1, 20. 12. Ljubljana: Vlada RS.
32. Vlada Republike Slovenije (2002): *Doktrina civilne obrambe Republike Slovenije*. 810-02/2002-1, 25. 4. Ljubljana: Vlada RS.
33. Vlada RS (2004): *Uredba o obrambnih načrtih*. 822-01/2003-2, 29. 1. Ljubljana: Vlada RS.

Internetni viri

34. EU (2006a): *Military Committee of the European Union*.
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r00007.htm>. (30. januar 2007).
35. EU (2006b): *Military Staff of the European Union*.
Dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r00006.htm>. (30. januar 2007).
36. EU (2006c): *Zunanja in varnostna politika*.
Dostopno na http://europa.eu/pol/cfsp/overview_sl.htm. (21. februar 2007).

37. EU institute for security studies (2007): *The Headline Goal*. Dostopno na <http://www.iss-eu.org/esdp/05-gl.pdf>. (21. februar 2007).
38. MORS (2007a): *Generalštab slovenske vojske – organigram*. Dostopno na http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/ministrstvo/organigram_gssv.pdf. (1. avgust 2007).
39. MORS (2007b): *Organi v sestavi – Generalštab Slovenske vojske*. Dostopno na <http://www.mors.si/index.php?id=14>. (1. avgust 2007).
40. Nato (1999): *Alliance Strategic Concept*. Dostopno na <http://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-065e.htm>. (18. julij 2005).
41. Nato (2004): *Istanbul Summit Reader's Guide*. Dostopno na <http://www.nato.int/docu/rdr-gde-ist/rdr-gde-ist-e.pdf>. (18. julij 2005).
42. Wikipedija – prosta enciklopedija (2002): *Strateško načrtovanje*. Dostopno na <http://sl.wikipedia.org/wiki/>. (30. maj 2007).

Intervjuji

43. Intervju z majorjem Antonom Kolarjem, pomočnikom za načrtovanje sil. Ljubljana, 3. 2. 2007.
44. Intervju z Dragom Napotnikom, predstavnikom direktorata za obrambne zadeve (DOZ). Ljubljana, 1. 8. 2007.
45. Intervju z Markom Podobnikom predstavnikom nacionalnega centra za krizno upravljanje (NCKU). Ljubljana. 31. 7. 2007.
46. Intervju s polkovnikom Ivanom Mikužem, pomočnikom na mednarodni vojaški dolžnosti. Ljubljana, 23. 1. 2006.
47. Intervju s podpolkovnikom Samom Zanoškarjem častnikom za povezavo v VOPRE. Ljubljana. 23. 2. 2007.

Predstavitve

48. Napotnik, Drago (2005a): *Sistem kriznega upravljanja v zvezi NATO – Usposabljanje po programu »Krizno upravljanje I«*. Poljče: COU.
49. Napotnik, Drago (2005b): *Sistem kriznega upravljanja v EU – Usposabljanje po programu »Krizno upravljanje I«*. Poljče: COU.
50. Napotnik, Drago (2005c): *Sistem kriznega upravljanja in vodenja v Republiki Sloveniji – Usposabljanje po programu »Krizno upravljanje I«*. Poljče: COU.
51. Napotnik, Drago (2005d): *Republika Slovenija in krizno upravljanje (analiza stanja)*. Ljubljana: MORS.
52. Trafela, podpolkovnik Ivan (2005): *Načrtovanje zmogljivosti v EU in Natu*. Ljubljana: GŠSV. Interno gradivo.